

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Antonín Vácha

Smlouva o prodeji podniku

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): červen 2013

Prohlašuji, že jsem předkládnou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Antonín Vácha

Poděkování:

Touto cestou bych rád poděkoval za odborné vedení a za přínosné rady, které mi poskytl JUDr. Daniel Patěk, Ph.D a také své rodině za podporu, kterou se mi z její strany po celou dobu mého studia dostávalo.

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Chápání pojmu „podnik“ v českém obchodním právu	3
2.1. Základní znaky podniku a jeho definice	3
2.2. Podnik jako věc	9
2.3. Část podniku	11
2.4. Mnohost podniků, mnohost vlastníků podniku.....	15
2.5. Obchodní majetek a obchodní jmění	17
2.6. Pojetí pojmu „podnik“ v evropském právu.....	18
3. Právní úkony vedoucí k převodu podniku a jiné právní úkony s fakticky totožným výsledkem.....	20
4. Prodej podniku na základě Smlouvy o prodeji podniku.....	23
4.1. Základní charakteristika.....	23
4.2. Podstatné náležitosti smlouvy o prodeji podniku	24
4.3. Translační účinek a přechod nebezpečí škody na věci	29
4.4. Úprava přechodu práv a závazků ve smlouvě o prodeji podniku	34
4.4.1. Obecně k přechodu práv a závazků.....	34
4.4.2. Přechod pohledávek a dluhů	37
4.4.3. Přechod pracovněprávních práv a povinností.....	39
4.4.4. Práva z průmyslového a jiného duševního vlastnictví.....	41
4.4.5. Přechod ostatních vybraných práv a závazků	43
4.5. Odpovědnost za vady při prodeji podniku a odstoupení od smlouvy.....	45
5. Ochrana práv třetích osob při prodeji podniku.....	56
5.1. Povinnost informovat třetí osoby.....	56
5.2. Právo k podání odporu	58
5.3. Ručení	60
5.4. Nutnost udělení souhlasu s prodejem podniku podle § 67a ObchZ.....	62
6. Prodej podniku ve smyslu spojování soutěžitelů.....	68
7. Závěr	70
Seznam použité literatury	72
8. Resume	76

1. Úvod

V této práci se chci zaměřit na problematiku úpravy prodeje podniku v českém obchodním právu, prostřednictvím smlouvy o prodeji podniku či jeho části, jejíž úprava se nachází v §§ 476 – 488a zk. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „**ObchZ**“ nebo „**obchodní zákoník**“). Jedná se o samostatný smluvní typ upravující převod zvláštního objektu právních vztahů, jímž je podnik jako věc hromadná. Na základě této smlouvy je možné dosáhnout převodu tohoto objektu, který ve svém důsledku znamená změnu subjektu právních vztahů, nejen k podniku, jako celku, ale ke všem převáděným složkám, ze kterých se podnik skládá.

Jedná se o významný institut obchodního práva, který umožňuje převod značných majetkových hodnot bez nutnosti uzavírání vysokého počtu smluv, avšak i přes tuto jeho významnost se vyskytuje řada nejasností s ním spojených, přičemž těm nejnáměnitelnějším bych se rád věnoval i v této práci.

V úvodní kapitole se budu zabývat vymezením základních pojmů, které se k prodeji podniku či k vymezení podniku jako předmětu právních dispozic vztahují. V následující kapitole bych rád přiblížil možnosti převodu podniku i na základě jiných smluvních typů či důsledky převodu složek podniku jiným způsobem než smlouvou o prodeji podniku. Ve čtvrté kapitole se zaměřuji přímo na úpravu smlouvy o prodeji podniku, včetně následků, které způsobuje, např. přechod práv a závazků či odpovědnosti za vady při prodeji podniku. Jelikož se jedná o smluvní typ, který je speciální úpravou k řadě jiných obchodněprávních institutů, jako např. postoupení pohledávky či převzetí dluhů, zabývám se v další kapitole ochranou třetích osob, tedy věřitelů prodávajícího, při prodeji podniku. Závěrem se pokusím nahlédnout na prodej podniku i v souvislosti kontroly spojování soutěžitelů.

V celém textu této práce se průběžně snažím porovnávat i změny, které postihují prodej podniku v souvislosti s přijetím zk. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „**NOZ**“ nebo „**nový občanský zákoník**“) a zk. č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích (dále jen „**ZOK**“), které mají nabýt účinnosti 1.1.2014.

2. Chápání pojmu „podnik“ v českém obchodním právu

2.1. Základní znaky podniku a jeho definice

Obtížnost chápání pojmu podnik v dnešní době spočívá zejména v jeho mnohoznačnosti, šíří jeho obsahu a významově nejednotném užívání, ať už v České republice či v jiných státech světa (např. podnik ve smyslu českého soutěžního práva, podnik ve smyslu komunitárního práva nebo snad státní podnik). Samotnou definici podniku zákonodárce poskytl v jednom ze svých úvodních ustanovení v § 5 odst. 1 ObchZ a to tak, že: *„Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání.“* Součástí právního pořádku je tato definice již od samotného přijetí obchodního zákoníku, tj. od 1.1.1992.

K významné změně dojde od 1.1.2014, kdy se stane účinným nový občanský zákoník, který mimo jiné upustí od pojmu „podnik“ a ve svém ust. § 502 zavádí pojem „obchodní závod“. Tuto změnu hodnotím pozitivně, a to z několika důvodů, které jsou mj. uvedeny i v důvodové zprávě k NOZ¹. První z nich se týká chápání pojmu podnik neobdobnou veřejností, kdy je právě tento často personifikován a používán i k chybnému označení obchodních společností. Tato změna dle mého názoru pomůže lépe odlišit uvedené pojmy. Druhým je střet názvosloví používaného v evropské a české právní úpravě, zejména v oblasti soutěžního práva. Rozdílem mezi těmito dvěma úpravami se blíže zabývám v kapitole 2.6. Nicméně díky této změně je možné harmonizovat pojmosloví českých a evropských soutěžních předpisů a nahradit tak v české úpravě pojem soutěžitel pojmem podnik. Za důležité také považuji upozornit na to, že nová úprava považuje smlouvu o koupi závodu, jako zvláštní druh koupě, přičemž má za cíl upravovat pouze ty situace, které jsou odlišné právě od koupě.

Podnikem se tedy dle zákonných ustanovení rozumí určitý celek podnikatelské činnosti, skládající se ze tří složek podnikání: hmotné, nehmotné a osobní. Dovolil bych si poukázat, že se jedná o složky podnikání, tedy jak je stanoveno v ustanovení § 2 ObchZ, o složky, které slouží k soustavné činnosti prováděné samostatně

¹ Důvodová zpráva k NOZ, str. 125-126.

podnikatelem², vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. Otázkou je, zda můžeme jako podnik definovat i takovou „entitu“, která nesplňuje tato kritéria. Z komentáře k obchodnímu zákoníku jednoznačně vyplývá, že nikoli, jelikož: „...nemá povahu podniku určitý celek organizovaný za jiným účelem než dosahování zisku³“. Takovýto závěr taktéž vyplývá i ze samotného znění ust. § 5 ObchZ: „...slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.“, a proto nezbyvá, než se s ním ztotožnit.

Za hmotnou složku podniku se v zásadě bude považovat veškeré vybavení podniku, jako jsou výrobní stroje, kancelářské vybavení či specifické movité vybavení sloužící k činnosti podnikatele, také nemovitosti jako kancelářské prostory, výrobní haly a jiné, které slouží k činnosti podnikatele, a stejně tak pozemky. Za nehmotnou složku podniku lze považovat zejména práva a jiné majetkové hodnoty, jako jsou pohledávky, ochranné známky, obchodní firma, obchodní tajemství, klientela, umístění podniku a goodwill, tedy veškeré jiné majetkové hodnoty, které mají vliv na hodnotu podniku. Pod osobní složku lze zahrnout zejména samotného podnikatele, zaměstnance a řídicí pracovníky, jejich kvalifikaci (ve smyslu vzdělání a zkušeností) a strukturu zaměstnanců. Zajímavou otázkou je, zda se o podnik jedná i v případě, kdy některá z výše popsaných složek chybí, např. složka nehmotná či naopak složka hmotná. Podle názoru Pelikánové I.,⁴ je samotná definice podniku velice široká a složení jednotlivých podniků se bude případ od případu lišit, dokonce není vyloučeno, že o podnik se bude jednat i v případě, kdy bude chybět např. složka nehmotná či hmotná. Takový závěr považuji za přípustný, jelikož některé podniky skutečně nemusí mít konkrétní složku a přesto budou jako podnik fungovat, splňovat veškerá jeho definiční kritéria a plnit jeho ekonomickou funkci.

Druhá část definice podniku nacházející se v § 5 odst. 1 ObchZ upřesňuje, co vše náleží pod strukturu podniku: „*K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.*“, přičemž účelem této části definice je určit, co vše

² § 2 odst. 2 ObchZ.

³ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 13.

⁴ Pelikánová I., Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. Díl, § 1 – 55, 4. aktualizované vydání, ASPI: Praha 2004, str. 68.

bude součástí podniku a co již bude např. ve vlastnictví podnikatele nesouvisejícím s jeho podnikáním. Názory, zejména na poslední větu této části definice („*vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit*“), se v odborné veřejnosti liší. Jedním z nich je, že aplikace této části ustanovení je v praxi neudržitelná, protože podnikatel jako vlastník může volně disponovat předmětem svého vlastnictví a takovéto znění by pak mělo schopnost vyloučit možnost stanovení obsahu podniku podnikatelem.⁵ Opačný názor vyslovil Eliáš K.⁶, který považuje za zvláštnost podniku to, že se konkrétní osoba může rozhodnout, zda se stane podnikatelem a pokud se jím stane, je zřízení podniku mimo její rozhodovací volnost, přičemž podnik pak vzniká samovolně, z moci zákona a bez ohledu na její subjektivní úvahy. Za podmíněk, kdy by podnikatel skutečně neměl možnost fakticky disponovat se svým majetkem, tedy vyloučit některé jeho části z jejich zahrnutí do podniku, je otázkou, zda by se takovéto ustanovení skutečně nedostávalo do konfliktu se základními lidskými právy, konkrétně s čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále jen „**LZPS**“), na základě kterého má podnikatel možnost volně disponovat se svým majetkem. Pro tento případ se domnívám, že je třeba rozlišit podnikatele na fyzické a právnické osoby. V takovém případě by názor Eliáše K. pro fyzické osoby znamenal, že by veškerý majetek, kterým fyzická osoba disponuje, byl součástí podniku, což považuji za závěr jdoucí proti smyslu samotného vlastnického práva a smluvní svobody.

Domnívám se, že pokud by měl podnikatel při prodeji podniku zájem vyloučit některé složky podniku z prodeje, je mu tato možnost v současné době již dána, a to např. způsobem, kdy podnikatel některé věci převede již před uzavřením smlouvy o prodeji podniku nebo způsobem, který uvádím na str. 12, avšak je nutné brát v potaz i možné důsledky obcházení zákona⁷. Jak je uvedeno výše, podnik vždy nemusí mít veškeré zákonem uvedené složky. Proto bych za ideální řešení považoval možnost výslovně vyloučit některé věci či práva z prodeje podniku. Pokud by snad na základě

⁵ Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. Díl, § 1 – 55, 4. aktualizované vydání, ASPI: Praha 2004, str.68.

⁶ Eliáš, K., Podnik a dědění podniku, Právní rozhledy, 1997, č. 10, str. 498.

⁷ Pokud by jednotlivé složky podniku byly převáděny na jednu osobu více kupními smlouvami, jednalo by se ve svém důsledku o smlouvu o prodeji podniku, jak přibližují dále v textu této práce.

vyločení určitých složek podniku došlo k tomu, že by se již nejednalo o podnik, následek by byl prostý, podnikatel by nemohl převést podnik jako celek prostřednictvím smlouvy o prodeji podniku, případně by takovýto převod byl neplatný či by se jednalo o jiný smluvní typ. S ohledem ke všemu výše uvedenému, dle mého názoru nedochází k porušení ust. čl. 11 LZPS. Oproti tomu v případě, kdy by podnik změnil majitele jinak, než na základě smlouvy o prodeji podniku, např. na základě ust. § 338f zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který upravuje výkon rozhodnutí postižením podniku, nebylo by účelné nechat majiteli podniku možnost stanovit, co vše je, či není součástí podniku. V opačném případě by vznikl snadný způsob, jak zkrátit věřitele na jeho právech. Lze tedy uzavřít, že pokud by mělo docházet k prodeji podniku z vůle podnikatele, měl by mít možnost vyloučit některé věci, práva a jiné majetkové hodnoty z prodeje.

Za velice pozitivní považuji, že možnost vyloučit některé položky za předpokladů, které výše zmiňuji tj. při zachování charakteru závodu (podniku), je umožněna v ust. § 2175 NOZ. Tato změna naprosto správně reflektuje povahu soukromého práva, smluvní volnosti a se zásadou volní dispozice se svým majetkem a odstraňuje výkladové nejasnosti.

K závěrečné části definice ještě uvádím, že dle mého názoru má značnou schopnost vnést do obchodněprávních vztahů prvek nejistoty, kdy podnikatel častokrát nemá dostatečnou schopnost rozlišit, co vzhledem ke své povaze má a co nemá sloužit podnikání. Tím by mohl vzniknout stav, kdy každý podnikatel bude takovouto definicí chápat odlišně, což by mohlo způsobit komplikace při nakládání s podnikem. Na základě výše uvedeného se domnívám, že závěrečná část „...nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.“, není zcela správná a přikláním se k názoru, že by spíše neměla být aplikována, ačkoli připouštím, že existují situace, které zákonodárce vedly k jejímu začlenění do právního řádu České republiky⁸. Těmi jsou zejména situace, v nichž má toto ustanovení sloužit jako preventivní pojistka proti vzniku sporů

⁸ Situace, kdy dochází k prodeji velkého podniku či více podniků (továren), jejichž majetek je natolik rozsáhlý, že je extrémně obtížné vytvořit předávací protokol nebo soupis majetku a existuje stále riziko, že i přes jejich vytvoření se neobsáhne všechen majetek, který mají strany zájem převést. Případně i ochrana kupujícího před snahami o zatajení či nepředání částí majetku ze strany prodávajícího.

v případech, kdy si strany dostatečně neurčily předmět prodeje. Uzavřel bych, že součástí podniku by měly být výhradně věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku. Pokud by je podnikatel neužíval k provozování podniku, ke svému podnikání a tedy k dosažení zisku, nevidím zcela smysl v tom, že by i přesto součástí podniku byly, a to pouze na základě toho, že by teoreticky vzhledem ke své povaze měly k takovému účelu sloužit. Nadto bych rozlišil, zda podnikatel věc použil pouze jednou (např. z důvodu nutnosti náhrady jiné věci), nebo ji používá soustavně. V prvním případě bych věc za součást podniku rovněž spíše nepovažoval. Takový stav by vnesl poměrně silný prvek jistoty, protože by se v případě sporu nerozhodovalo o tom, zda věc, právo či jiná majetková hodnota má vzhledem ke své povaze sloužit provozu podniku, ale o tom, zda podnikatel věc skutečně používá k provozu podniku či nikoli a z řešení teoretické otázky by se stalo řešení otázky čistě faktické.

Na obdobném principu byla provedena změna definice podniku⁹ v NOZ, kdy se v první části ponechává na vůli podnikatele určení toho, co slouží k provozování činnosti podniku a to výslovně nebo jen faktickým používáním¹⁰. Otázkou však je, jakým způsobem bude interpretována poslední část definice: „*Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu*“. Ačkoli se tato formulace liší od formulace uvedené v ObchZ, může podle mého názoru vytvářet určitou nejistotu v právních vztazích, týkající se toho, co vše je součástí podniku a s ohledem na první část definice v NOZ mi připadá tato část nadbytečná. Jedinou možnost její aplikace spatřuji v situaci, kdy nebude podnikatelem nikterak určeno, co vše slouží k provozování činnosti (což je vzhledem k tomu, že stačí i určení faktické, obtížně představitelné).

Aby strany předešly vzájemným sporům, měly by vzájemně znát svoji motivaci, která je vede k uzavření smlouvy o prodeji podniku, tedy co vše dle nich má být součástí podniku, aby jeho prodej splnil účel uzavírané smlouvy a očekávání smluvních stran. Pokud by tak neučinily, mohla by nastat situace, kdy součástí podniku nemusí být

⁹ § 502 NOZ: „Obchodní závod (dále jen „závod“) je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“

¹⁰ Důvodová zpráva k NOZ, str. 126.

to, co druhá strana považuje za jeho součást¹¹, jako například automobil, který podnikatel používá především k osobním účelům, ačkoli vzhledem ke své povaze by měl sloužit k provozování podniku, zatímco např. traktor nutný k provozování podniku - zemědělského statku - součástí podniku bezpochyby bude i přesto, že ho vlastník podniku bude používat i na obdělávání vlastní zahrady. Smluvní strany by se takovým nedorozuměním měly vyhnout zejména tím, že se podrobně seznámí se stavem podniku a všemi složkami, které jej tvoří, a to smluvním vymezením podniku, tj. co vše bude smlouvou převedeno, a v případě, že tímto postupem dojdou ke vzájemnému konsensu, nemělo by již být třeba takovéto pojistky, kterou jim zákon poskytuje. Pokud by zákonodárce měl i přesto potřebu chránit práva kupujícího před snahami o snížení hodnoty podniku nepřevedením jeho určitých částí ze strany prodávajícího, účelnější by dle mého názoru byly spíše sankční ustanovení vztahující se na takové případy (neplatnost takového právního úkonu, nahradit vzniklou škodu, přiznat slevu z kupní ceny).

Z druhé části definice také vyplývá, že k tomu, aby bylo možné podřadit věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu k podniku, musí být splněny dvě podmínky. Věc, právo či jiná majetková hodnota musí jednak patřit podnikateli a pak musí sloužit k provozování podniku nebo, jak jsem uvedl výše, vzhledem ke své povaze má k provozování podniku sloužit. Ačkoli by se mohlo zdát, že výraz „patřit“ je zde použit nesprávně jako výraz „neprávní“, je tomu právě naopak a je třeba tento výraz vykládat extenzivně¹². Záměr zákonodárce byl postihnout vztah podnikatele a jeho majetku v širších aspektech než pouhým vlastnictvím, ale například i oprávněním s věcí přímo nakládat z jiného právního titulu, jak uvádí Plíva, S.¹³ (např. práva plynoucí z ochranných známek, užitných a patentových vzorů, licencí, doménových jmen apod.).

¹¹ Taková skutečnost by mohla být argumentem, proč by vymezení podniku mělo vyplývat čistě ze zákona a prodávající by neměl mít možnost vyloučení některých věcí, práv a jiných majetkových hodnot z prodeje. Domnívám se však, že zásada autonomie vůle stran by měla být nadřazena prevenci vzniku sporu. Navíc lze argumentovat, že strany by se měly starat o svá práva a náležitě se seznámit s podnikem a účelem smlouvy.

¹² Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010, str. 13.

¹³ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010, str. 13.

Věci, práva a jiné majetkové hodnoty mají tedy patřit podnikateli¹⁴. Otázkou je, jestli bylo úmyslem zákonodárce rozlišit, zda jedna osoba vystupuje vůči osobě jiné jako podnikatel či jako nepodnikatel nebo zda pro něj takové rozlišení není důležité a ve chvíli, kdy se osoba jednou stane podnikatelem, není relevantní, zda jí určitá hodnota patří z její podnikatelské činnosti či nikoli. Pokud by zákon nerozlišoval, zda konkrétní osoba v daném vztahu vystupuje jako podnikatel, byl by jediným kritériem pro určení, co vše náleží podniku právě to, zda daná věc slouží nebo má sloužit k provozování podniku. Ačkoli jsou obě možnosti teoreticky aplikovatelné v souladu s právem, osobně se přikláním k druhé variantě, kdy zákonodárce zamýšlí rozlišovat, zda konkrétní osoba do vztahu vstupuje jako podnikatel, či jako osoba nepodnikající, jelikož takovéto rozlišení opět vnáší do relevantních vztahů prvek jistoty, usnadňuje orientaci smluvních stran a případné vymezení podniku. Dostatečně rozlišujícím prvkem se jeví být to, kdy např. ve smlouvě o koupi či nájmu je konkrétní osoba identifikována pomocí IČO a místem podnikání či sídlem (a pak taková věc bude součástí podniku), nebo je identifikována pomocí rodného čísla a trvalého bydliště (a pak součástí podniku nebude). Takovýto závěr podporuje i výše popsané tvrzení, že podnikatel má možnost vyloučit některý svůj majetek ze souboru složek podniku (který by dle svého účelu měl sloužit provozování podniku, avšak neslouží), a to zvolením si, zda dotyčnému bude konkrétní hodnota patřit z titulu jeho podnikatelské či nepodnikatelské činnosti.

2.2. Podnik jako věc

Podle ust. § 5 odst. 2 ObchZ¹⁵ je podnik chápán jako věc hromadná. Tento pojem není v občanském ani obchodním zákoníku přesně definován, avšak z jeho významu je možné dovodit, že se jedná o souhrn jednotlivých věcí organizovaných v jeden celek (jako např. umělecká sbírka). Proto můžeme dovodit v souladu se závěry odborné

¹⁴ § 2 odst. 2 ObchZ.

¹⁵ Toto ustanovení bylo do obchodního zákoníku přidáno teprve v r. 2000 novelou zákona č. 370/2000 Sb. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí, že jeho přidáním má být vyřešena sporná otázka, zda existuje vlastnické právo k podniku a to s výsledkem, že podnikatel disponuje vlastnickým právem k podniku a požívá tak i ústavně právní ochrany dle čl. 11 LZPS.

literatury¹⁶, že nevyčtenou podmínkou definice podniku je právě organizovanost složek, ze kterých se skládá. V případě, kdy by dostatečný stupeň organizovanosti absentoval, bylo by nutno nahlížet na každou jednotlivou věc zvlášť. Nutno podotknout, že do doby výslovného uvedení, že podnikem rozumíme věc hromadnou, dovozovala se tato skutečnost poměrně jednomyslně odbornou veřejností a soudy, viz srovnání článků Eliáše K.¹⁷ a Eliáše K.¹⁸ Oproti staré úpravě poskytuje NOZ poměrně přesnou definici věci hromadné, ve které stanoví, že se jí rozumí soubor jednotlivých věcí, který náleží téže osobě, je považován za jeden předmět a jako takový nese společné označení.

Z obsahu výše uvedené (zdánlivě nepříliš složité) definice vyplývá, že pojem podnik je v českém právním řádu chápán jako objekt obchodněprávních vztahů, nikoli jako jejich subjekt, který je od něho odlišný a jemuž podnik patří. Ač se může zdát, že negativum definice podniku je její přílišná šíře a za určitých okolností snad i neurčitost, považují zároveň právě šíři definice za jedno z jejích pozitiv, a to z následujících důvodů. Různorodost podnikajících subjektů včetně různorodosti samotného podnikání samo o sobě zapříčiňuje i značnou diferenciaci jednotlivých podniků, lze říci, že neexistují dva totožné podniky. Za těchto okolností se zdá skoro nemožné poskytnout přesnou definici pojmu podnik. Přesto musel zákonodárce svou definicí obsáhnout i pomyslné složky podniku, vyskytující se výjimečně či pouze v teoretické rovině, avšak v případě, že je podnikatel začne užívat ke své podnikatelské činnosti, stanou se součástí podniku. Právě díky šíři definice podniku se předchází jejím případným nuceným legislativním změnám, jejichž potřeba by se mohla objevit v souvislosti se vznikem nových institutů, věcí aj., které podnikateli slouží k provozování podniku, avšak dříve neexistovaly.

¹⁶ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010, str. 13.

¹⁷ Eliáš, K., Podnik a dědění podniku, Právní rozhledy, 1997, č. 10, str.497.

¹⁸ Eliáš, K., K vymezení podniku v českém obchodním zákoníku, Právní rozhledy, 1993, č. 3, str. 75.

2.3. Část podniku

V praxi se také často vyskytují situace, kdy má podnikatel zájem převést nikoli celý, ale pouhou část svého podniku a nadále provozovat zbývající část, která ani nemusí souviset s původní činností podnikatele, pro niž podnik zejména používal. Pro takový případ mají, stejně jako při prodeji podniku, smluvní strany zákonem výslovně danou možnost¹⁹ převodu obchodní firmy související s podnikem, ale pouze pod podmínkou, že podnikatel bude zbývající část podniku provozovat pod jinou firmou. K převodu obchodní firmy je zapotřebí souhlas prodávajícího podnikatele. Obecná úprava problematiky převodu a nabývání obchodní firmy společností (na základě převodu podniku a dědění) upravuje Obchodní zákoník v §§ 8 – 12. Jelikož předmětem této práce není problematika obchodního jména a firmy společnosti, nebudu se jí ve své práci dále zabývat.

Prodej části podniku umožňuje obchodní zákoník na základě ust. § 487 ObchZ, ve kterém stanoví, že §§ 477 – 486 platí i pro smlouvy, jimiž se převádí část podniku tvořící samostatnou organizační složku. Nedostatkem stávající úpravy bezpochyby je, že obchodní zákoník nikterak nedefinuje pojem „část podniku“ ani pojem „samostatná organizační složka“. Částečně dovodit, co přesně samostatná organizační složka znamená, můžeme z § 7 ObchZ, který však převážně definuje odštěpný závod a bez pochyb není vyčerpávající definicí samostatné organizační složky (části podniku), spíše bych řekl, že je podmnožinou tohoto pojmu. Druhým významným ustanovením, ve kterém se vyskytuje pojem část podniku je ust. § 67a ObchZ, které mj. stanoví povinnost opatřit souhlas společníků či valné hromady pro případ prodeje části podniku. Při výkladu pojmu část podniku v souvislostech těchto dvou ustanovení docházelo často ke střetu dvou názorů. První byl ten, že je třeba část podniku vykládat jednotně a v obou těchto ustanoveních má stejný význam, nebo naopak v § 67a se jedná o mírně odlišný (širší) pojem, nežli v § 487. K řešení střetu těchto dvou názorů se vrátím na konci 5. kapitoly.

Jelikož obchodní zákoník blíže nespecifikuje požadavky na samostatnou organizační složku tvořící část podniku, je třeba v souladu s odbornou literaturou²⁰

¹⁹ § 11 odst. 4 ObchZ.

²⁰ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010, str. 1131.

dovodit, že nezáleží na jejím označení (může se jednat o provozovnu, závod, atp.) a že nemusí být nutně zapsaná v obchodním rejstříku, aby tvořila část podniku²¹. Podrobné vymezení samostatné organizační složky můžeme nalézt v četné judikatuře, která např. uvádí, že pojmovým znakem části podniku jako samostatné organizační složky je jeho: „...faktické – materiální oddělení od zbývající části podniku, projevující se v relativně samostatném a uceleném předmětu činnosti...“²² či „...ucelená samostatně hospodařící část podniku, která vyvíjí v rámci podniku relativně samostatnou činnost, jíž se podílí na činnosti podniku samotného...“²³. Jedním z dalších kritérií je i to, zda převáděný majetek můžeme objektivně považovat za způsobilý k provozu, jako samostatnému podniku.

Závěry judikatury jsou dle mého názoru správně reflektovány i v NOZ, ve kterém je stanoveno, že pobočka (nynější část podniku) je ta část závodu, která splňuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou. Pokud se nebude jednat o odštěpný závod, nemusí být pobočka zapsaná v obchodním rejstříku.

Lze tedy říci, že za část podniku má být považována ucelená samostatně hospodařící jednotka, věnující se ucelenému předmětu činnosti, fakticky i materiálně oddělená od zbytku podniku a s možností ji samostatně provozovat jako nezávislý podnik. Ohledně samostatnosti podniku viz také rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003, který se provozuschopností podniku zabýval v souvislosti s tím, zda se nezbytná technická infrastruktura nachází v areálu prodávané části podniku, či mimo tento areál. Soud zde došel k závěru, že k provozuschopnosti podniku je nutné, aby se zdroje a zařízení pro dodávky médií nacházely v areálu prodávané části podniku. Pokud tomu tak není, je dle soudu postačující, aby do něho byla zavedena. Zda jsou média skutečně dodávána, není záležitostí vymezení části podniku, ale pouhou věcí dohody kupujícího s vlastníkem příslušných zdrojů.

Za jedno z kritérií, na základě kterého lze usuzovat, že se jedná o samostatnou organizační složku, je ta část podniku, u níž je vedeno samostatné účetnictví, které se týká této samostatné složky. K tomu závěru můžeme dojít na základě rozhodnutí

²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9.5.2006, sp.zn.29 Odo 870/2005.

²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.6.2009, sp.zn. 29 Cdo 4773/2008.

²³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003.

Nejvyššího soudu ze dne 9.5.2006 sp.zn. 29 Odo 870/2005 či sp.zn. 29 Cdo 4773/2008 ze dne 24.6.2009, které na předešlé rozhodnutí ve svém obsahu odkazuje a stejný závěr vychází i z dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7.9.1999, sp. zn. 33 Cdo 1199/98, které předcházelo výše zmíněným rozhodnutím a z kterého také tato rozhodnutí částečně vychází, je stanoveno, že za: „...*samostatnou organizační složku lze pokládat takovou součást podniku, u níž je vedeno samostatně (odděleně) účetnictví, týkající se této organizační složky, z něhož především vyplývá, které věci, jiná práva, popř. jiné majetkové hodnoty slouží k provozování této části podniku (samostatné organizační složky), a vymezuje tím předmět smlouvy o prodeji části podniku.*“ Kromě závěrů Nejvyššího soudu lze možnost identifikovat část podniku jako samostatnou organizační složku i z ustanovení § 482, který stanoví, že kupní cena podniku je stanovena či později upravena s ohledem na údaje uvedené v účetní evidenci. Avšak toto ustanovení má pouze dispozitivní povahu a smluvní strany tak mohou vyloučit jeho aplikovatelnost. Jeho požadavek tedy není kogentní povahy. Se závěry Nejvyššího soudu se naprosto ztotožňují, jelikož na rozdíl od některé odborné literatury²⁴, nepokládá vedení účetnictví ohledně této části podniku za nezbytné či rozhodující, ale pouze jako jakýsi ukazatel, který pokud existuje, lze z něho usuzovat, že se o samostatnou složku jedná. Takovým závěrem se vyhneme možným komplikacím²⁵, které by mohl požadavek nutnosti vedení oddělené účetní evidence pro samostatnou organizační složku oddělenou od zbytku podniku způsobit. Takový závěr podporuje i značná část odborné veřejnosti, jako např. Dobeš P.²⁶ uvádí, že požadavek samostatně vedeného účetnictví není pojmovým znakem části podniku. Dále pak Plíva S.²⁷ se přiklání k závěru, že samostatně vedené účetnictví není podmínkou toho, aby bylo nahlíženo na část podniku jako na samostatnou organizační složku a dokonce i Čech

²⁴ Kopáč L., K problematice smlouvy o prodeji podniku, ASPI: LIT2931CZ uvádí, že vedení odděleného účetnictví je rozhodující pro posuzování samostatnosti organizační složky.

²⁵ Samostatná organizační složka podniku, může splňovat veškeré ostatní náležitosti, které z ní dělají část podniku ve smyslu ustanovení § 487 (zejména bude materiálně a formálně oddělena od zbytku podniku, bude relativně nezávislá, vykonávat relativně samostatnou činnost, bude samostatně provozuschopná), avšak smluvní strany ji nebudou moci převést smlouvou o prodeji podniku, právě z důvodu absence samostatně vedeného účetnictví.

²⁶ Dobeš, P., Několik poznámek k převodu (části) podniku, Právní rozhledy, 2007, č. 19, str.710.

²⁷ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2008, str. 1131.

P.²⁸, který uvádí, že za splnění podmínky faktické samostatnosti dotčené složky, nebude třeba aby taková složka měla samostatně vedené účetnictví.

Za nejpřijatelnější definici, která pochází z dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁹ a zároveň neobsahuje povinnost samostatně vedeného účetnictví, považuji tu, která stanoví, že samostatnou organizační složkou se rozumí: „...*samostatně hospodařící část podniku, která vyvíjí v rámci podniku relativně samostatnou činnost, jíž se podílí na činnosti podniku samotného. Takováto část podniku má vyčleněny určité prostředky (budovy, stroje, nářadí apod.) a prostory k provozování této činnosti. Podobně jako podnik i část podniku představuje určitý soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání (věcí, práv a jiných majetkových hodnot).*“ K tomu, aby smluvní strany měly jasnou představu o tom, co tvoří převáděnou část podniku, nutně nepotřebují účetní evidenci. Dostatečně jim postačí soupis majetku či předávací protokol, který bude součástí smlouvy a v kterém bude uvedeno, co je součástí převáděného podniku. Pokud by si smluvní strany chtěly být jisté tím, že je převáděná část podniku skutečně samostatnou složkou, doporučil bych pro vyloučení pochybností vést účetnictví. nezbytnosti, nikterak nezpochybnuji případnou užitečnost účetní evidence. Její použití bych považoval za nutné v případě, kdy by smluvní strany nevytvořily požadovaný soupis majetku, práv, závazků a jiných majetkových hodnot či by nebylo snadné prokázat jinak faktickou samostatnost složky. Účetní evidenci by tedy bylo vhodné použít jako subsidiární prvek sloužící k identifikaci předmětu prodeje.

K problematice části podniku bych si závěrem dovolil poukázat na to, že i ona je tvořena souborem hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání, tedy skládá se ze stejných částí jako podnik samotný. Stejně jako u podniku, nemusí být vždy její součástí všechny složky (např. složka osobní). U části podniku je však situace ohledně některé chybějící složky poněkud obtížnější, jak se pokusím doložit na dvou rozsudcích Nejvyššího soudu. V prvním z nich sp.zn. 21 Cdo 1323/2000 ze dne 25.5.2001 soud došel k závěru, že k tomu, aby předmětem smlouvy byla část podniku, musí smlouva postihovat i osobní složku podnikání. V konkrétním případě smlouva o prodeji části podniku nezahrnovala zaměstnance dané části podniku, kteří rozvázali pracovní poměr

²⁸ Čech P., Epilog k výkladu pojmu „část podniku“ v § 67a obchodního zákoníku, Právní rádce, 3/2009.

²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.5.2001, sp. zn. 21 Cdo 1323/2000.

s prodávajícím a následně uzavřeli nový pracovní poměr s kupujícím (převáděnou částí podniku). V tomto případě se pak dle názoru Nejvyššího soudu nejednalo o smlouvu o prodeji podniku, jelikož se nejednalo o část podniku. Ve druhém rozhodnutí sp.zn. 29 Odo 1058/2003 ze dne 27.7.2005 Nejvyšší soud uvádí, že pro to, zda je předmětem převodu podnik (část podniku) není rozhodující, zda má prodávající zaměstnance či nikoli. V tomto případě šlo o prodej hostince, jehož majitel žádné zaměstnance neměl. Ačkoli se obě situace mohou zdát téměř totožné, je mezi oběma nepatrný rozdíl. V prvním případě převáděná část podniku disponovala svými zaměstnanci, kteří nebyli zahrnutí do prodeje podniku, zatímco v druhém rozsudku neměl subjekt prodávající část podniku nikdy (případně v době prodeje části podniku) žádné zaměstnance. Otázkou je, zda soud mírně změnil svůj názor ve prospěch absence osobní složky podniku či skutečně rozlišoval tyto drobné nuance mezi oběma případy. Osobně bych se přikláněl k názoru, že soud spíše rozlišoval tyto drobné rozdíly s úmyslem zabránit možnému obcházení smyslu ustanovení upravujících prodej podniku, jelikož už samotná část podniku je poměrně zúžena v porovnání s celým podnikem a hrozila by tak značná atomizace už tak oddělené části podniku. Pokud v této práci budu psát o podniku, vztahuje se dané i na část podniku, pokud nevyplývá jinak.

2.4. Mnohost podniků, mnohost vlastníků podniku

Z výše uvedeného a ze samotné povahy podniku vyplývá, že se jedná o objekt právních vztahů, který je předmětem vlastnických vztahů podnikatele, jakožto subjektu obchodněprávních vztahů. Právě proto lze s podnikem volně disponovat jako s věcí³⁰, tak jak je definována v § 118 občanského zákoníku. Jako takový může být podnik spoluvlastněn i více subjekty, a to např. manžely z titulu společného jmění manželů či účastníky sdružení na základě § 829 a násl. občanského zákoníku nebo jako součást podílového spoluvlastnictví.

Otázkou, se kterou se zákonodárce podle mého názoru zcela nevypořádal a která není ani podrobněji řešena soudy či odbornou veřejností je, zda podnikatel může vlastnit více podniků, či pouze jeden. Obchodní zákoník tuto situaci nikterak neřeší, a tak z výkladu ustanovení § 5 odst. 1 a § 2 ObchZ můžeme spíše vyvodit, že mnohost podniků

³⁰ V tomto případě jako s věcí hromadnou, jak uvádí § 5 odst. 2 ObchZ.

jednoho podnikatele možná není. Opačný závěr lze dovodit z ust. § 98 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona³¹, který výslovně počítá s tím, že podnikatel může disponovat více podniky. O důvodu, proč sám zákonodárce vytvořil takovýto rozpor, můžeme jen diskutovat, nicméně se nabízejí důvody dva. Prvním z nich může být pouhá nepozornost či nepreciznost při tvorbě zákonů, druhým by mohl být odlišný význam pojmu podnik v každém z předpisů. Osobně se spíše přikláním k první variantě, jelikož ze znění insolvenčního zákona vyplývá, že se jedná o podnikatele disponujícího podnikem ve smyslu obchodního zákoníku.

V souladu s komentářem Pelikánové I. k § 6 ObchZ³² se přikláním k názoru, že podnikatel má skutečně možnost disponovat více podniky. Jak např. dovozuje Salačová M.³³ ze znění § 21 odst. 3, obsahuje toto ustanovení předpoklad, že zahraniční podnikatel bude provozovat podnik, ve smyslu ObchZ, na území České republiky. Pokud bychom tedy nepřipustili výklad § 5 připouštějící možnost mnohosti podniků jednoho podnikatele, pak by musel mít zahraniční podnikatel výlučně jediný podnik v České republice, což by dle mého názoru bylo v rozporu se smyslem úpravy podnikání zahraničních osob v České republice.

Jedním z problémů, který souvisí s možností existence více podniků náležejících podnikateli, je stanovení kritéria rozlišujícího mezi více podniky jednoho podnikatele a mezi samostatnými organizačními složkami podniku. Každý z více podniků by měl splňovat kritéria, jež jsem uvedl výše v této práci, a zároveň každý by měl být odlišný co do druhu podnikání a oddělen organizačně, prostorově i osobně³⁴. Otázkou pak zůstává, zda se bude jednat o samostatnou organizační složku či další podnik, jelikož teoreticky by se mohlo jednat o oboje. Zde už lze pravděpodobně uplatnit pouze vůli

³¹ „Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik.“

³² Komentář k § 5 obchodního zákoníku, Pelikánová I., ASPI, Id.č. LIT16929CZ, 1.1.2003.

³³ Salačová, M., Podnikání zahraničních osob a obchodní zákoník, Právo a podnikání, 1995, č. 9, str. 6.

³⁴ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník: komentář. Díl I. § 1 - § 92e. Polygo: Praha, 2002, str. 58.

podnikatele a jeho subjektivní vnímání, zda se bude jednat o jedno, či druhé. Nicméně tato otázka by v praxi neměla způsobit mnoho problémů. Pokud by mnohost podniků připuštěna nebyla, bylo by možno jej převést na základě smlouvy o prodeji části podniku namísto klasické smlouvy o prodeji podniku.

2.5. Obchodní majetek a obchodní jmění

Pojem obchodní majetek je definován v ust. § 6 odst. 1 ObchZ a rozlišuje, zda se jedná o obchodní majetek osoby fyzické či právnické. Obchodním majetkem podnikatele právnické osoby je dle zákonné definice: „*soubor jeho veškerého majetku*“. Definice nerozlišuje, zda majetek právnické osoby slouží nebo je určen k podnikatelské činnosti, a to z toho důvodu, že je často nemožné rozlišit majetek sloužící podnikání od ostatního majetku³⁵. Definice obchodního majetku fyzické osoby takovéto rozlišení obsahuje, když stanoví, že obchodním majetkem fyzické osoby se rozumí: „*majetek (věci, pohledávky, jiná práva a penězi ocenitelné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání*“.

Pokud bychom porovnali definice podniku a obchodního majetku ve vztahu k podniku a obchodnímu majetku fyzické osoby, narazíme na možný nesoulad, kdy jedna stanoví, že součástí podniku je i to, co vzhledem ke své povaze má sloužit provozování podniku, zatímco obchodní majetek tvoří majetek, který slouží nebo je určen k jeho podnikání. Otázkou je, zda lze shodně vykládat ustanovení „*vzhledem ke své povaze má sloužit*“ a „*je určen k podnikání*“. Existují alespoň dvě možnosti výkladu. První vychází z významu pojmu podnik a v takovém případě by byla tato ustanovení shodná. V takovém případě by součástí obchodního jmění a podniku byl majetek, který má dle své povahy (určení) sloužit k podnikání konkrétní osoby. Druhou možností je, že závěrečnou část definice obchodního majetku budeme chápat tak, že se jedná o majetek, který je vůlí podnikatele určen k podnikání. Domnívám se, že vzhledem k obsahové podobnosti pojmů i účelu, kterému slouží, by se měl spíše použít výklad, který je nezávislý na vůli podnikatele. Ve všech případech však nelze určit, zda je majetek součástí obchodního majetku pouze na základě jeho povahy, např. peněžní prostředky na účtech podnikatele, kdy podnikatel může mít na jednom účtu tržby ze své činnosti a

³⁵ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010, str. 15.

současně např. příjem zaměstnavatele³⁶, v takovém případě je třeba k určení jeho vůle. Tyto pojmy by měly být vykládány tak, aby nedošlo k situaci, kdy by věc nebyla součástí obchodního majetku (podnikatel by ji neurčil k podnikání) a zároveň by byla součástí podniku, jelikož by vzhledem ke své povaze k provozování podniku sloužila. Obchodní majetek se pravděpodobně bude rozsahově překrývat s pojmem podnik. Avšak i ve vztahu právnické osoby k pojmu podnik lze uzavřít, že ne veškerý obchodní majetek bude součástí podniku. V případě, kdy se bude jednat o majetek nesloužící k podnikání, zřejmě součástí podniku nebude, ačkoli bude součástí obchodního majetku. Rozdíl těchto institutů spatřuji především v jednotnosti podniku (jako věci hromadné) oproti obchodnímu majetku.

Obchodní jmění vychází z definice obchodního majetku, která je rozšířená o závazky podnikatele. Rozdíl je opět mezi obchodním jměním fyzické a právnické osoby. Součástí obchodního jmění fyzické osoby jsou závazky, vzniklé v souvislosti s podnikáním. U právnické osoby jsou to veškeré závazky.

2.6. Pojetí pojmu „podnik“ v evropském právu

Pojem podnik (*undertaking*) je v rámci evropského práva primárně používán v rámci úpravy hospodářské soutěže a můžeme ho nalézt již v samotné Smlouvě o fungování Evropské unie, zejména v čl. 101 a 102 či čl. 107 a násl., které poskytují základní pravidla pro ochranu hospodářské soutěže a fungování trhu. Ze samotného znění výše uvedených článků je již na první pohled zřejmé, že ačkoli se jedná o totožný pojem, má v evropské úpravě poněkud odlišný smysl.

Evropské právo legální definici tohoto pojmu ve svých předpisech neposkytuje a stanovení jejího obsahu ponechává výlučně na judikatuře a aplikační praxi. Jedna z nejstarších definic, která je současně jednou z nejčastěji citovaných, nalezneme v rozhodnutí č. C-41/90, Hofner & Esler v Macrotron Gmb [1991] ECR I – 1979, odst. 21, jež stanoví, že podnikem se rozumí: „každá jednotka vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na její právní formu či způsob financování“. Z výše uvedeného je

³⁶ Pelikánová I., Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. Díl, § 1 – 55, 4. vydání, ASPI Publishing: Praha 2004, str. 86.

patrné, že je třeba kumulativně splnit dva znaky, aby se jednalo o podnik, tj. 1) musí se jednat o jednotku/entitu (*entity*) a 2) musí vykonávat hospodářskou činnost. Odpověď na otázku, co přesně je chápáno pod těmito znaky nalezneme znovu v judikatuře ESD.

Za hospodářskou činnost, jak uvádí Kindl J.³⁷, je považována: „*jakákoli činnost spočívající v nabízení zboží nebo služeb na určitém trhu*“. Takovéto pojetí je poměrně široké, a to i přesto, že musí splňovat i další znaky. Prvním z nich je pouhá způsobilost dosažení zisku (nikoli jeho dosažení) takovouto činností a její určitá trvalost³⁸. Znak hospodářské činnosti nebude tedy splňovat činnost nahodilá.

Jednotka/entita je chápána také poměrně široce, a proto pod ni lze podřadit rozsáhlé spektrum subjektů či dokonce skupiny subjektů (např. společnost a její dceřiné společnosti). Její definice je upřesněna v dalších rozhodnutích ESD, která uvádějí např., že: „*hospodářskou jednotkou..., i když se po právní stránce příslušná hospodářská jednotka sestává z několika osob, ať již fyzických či právnických*“³⁹, přičemž právní subjektivita není důležitá, stejně jako u podniku ve smyslu ObchZ, a další, upřesňující rozhodnutí stanoví, že pojem podniku směřuje na hospodářské jednotky, které jsou tvořeny z: „*jednotné organizace osobních, hmotných i nehmotných složek, která dlouhodobě sleduje určitý ekonomický cíl*“.⁴⁰ Ze všeho shora uvedeného vyplývá, že hlavní rozdíl mezi těmito přístupy k pojmu podnik je, že v českém obchodním právu je tento pojem chápán jako objekt obchodněprávních vztahů a věc hromadná. Evropské právo chápe podnik spíše jako subjekt právních vztahů, který je recipientem příslušných právních norem a rozhodnutí, ačkoli nutně nemusí mít právní subjektivitu. Jak vyplývá z uvedených definic, není rozhodné, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu, zda se jedná o osobu soukromého či veřejného práva, či zda se jedná o seskupení⁴¹

³⁷ Kindl J., Kartelové a distribuční dohody. Teorie a praxe. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 77 – 78.

³⁸ Kindl J., Kartelové a distribuční dohody. Teorie a praxe. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 77 – 78.

³⁹ Rozhodnutí ESD ve věci č. 170/83, Hydrotherm Geratebau GmbH v Compact (1984) ECR 2999, odst. 11.

⁴⁰ Případ Shell v Komise, č. T 11/89, (1992) ECR II-757, odst. 311.

⁴¹ Jedná-li se o jednotnou ekonomickou jednotku, jak je např. uvedeno v Shell v Komise, č. T 11/89, (1992) ECR II-757, odst. 311. Za tu je považováno více právně samostatných entit, lze-li je vnímat jako jedinou ekonomickou jednotku, tedy ekonomicky samostatnou.

takovýchto osob nebo jednotlivé osoby. Veškeré tyto entity mají potenciál být podnikem ve smyslu evropské úpravy, přičemž většině z nich bude v souvislosti s jejich podnikáním patřit i podnik ve smyslu ObchZ. Zajímavostí je, že existence hospodářské jednotky se zkoumá vždy pro konkrétní případ, a proto mohou nastat situace, kdy určitý subjekt v jednom případě bude hospodářskou jednotkou a v jiném již nikoli⁴². Pokud bychom chtěli k „evropskému“ podniku přiřadit český ekvivalent, jednalo by se o pojem soutěžitel, který je definován v § 2 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „OHZS“). Ačkoli definice pojmu soutěžitel je odlišná od definice evropské, má se obecně za to, že se jedná o obsahově totožný pojem, což potvrdilo i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR, uvádějící, že definice soutěžitele je: „*výsledkem harmonizace českého práva...., že použití judikatury a správní praxe ES interpretující předmětná ustanovení je zcela na místě. Pro řešený případ je podstatná interpretace pojmu soutěžitel použitého v [OHS], který odpovídá pojmu podnik ve smlouvě Evropských společenství*“⁴³.

3. Právní úkony vedoucí k převodu podniku a jiné právní úkony s fakticky totožným výsledkem

Ač se zdá jednoznačné, že převést podnik lze pouze na základě smlouvy o prodeji podniku, která je upravená v ust. §§477 – 488a ObchZ, není takový závěr zcela jednoznačný. Samotný obchodní zákoník v sobě obsahuje ustanovení, která naznačují, že převod podniku lze uskutečnit i na základě jiných smluvních typů. Ve svém ust. § 67a ObchZ totiž stanoví, že: „*Ke smlouvě, na jejímž základě dochází k prodeji podniku nebo jeho části...*“. Zákonodárce tedy zřejmě počítá i s jinými typy smluv, které budou mít za následek změnu vlastníka podniku. V souladu se zásadou bezformálnosti právních úkonů a smluvní volnosti můžeme dovodit, že v úvahu připadají smlouvy nepojmenované, jež se budou řídit ustanoveními upravujícími prodej podniku, nebo

⁴² Kindl J., Kartelové a distribuční dohody. Teorie a praxe. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 72 – 73.

⁴³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29.10.2007, sp.zn 5 As 61/2005 – 183.

např. soubor kupních smluv, které svojí vzájemnou provázaností a účelem budou ve výsledku splňovat veškeré náležitosti stanovené zákonem pro prodej podniku nebo smlouvy označené jako kupní, avšak svým obsahem odpovídající smlouvě o prodeji podniku.

K výše uvedenému došel i Nejvyšší soud v několika svých rozhodnutích. Tak např. v rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1323/2000 ze dne 27.7.2005 posuzoval vzájemně související smlouvy, které ve svém souhrnu byly nazvány „*Smlouvou o prodeji části podniku dle § 476 ObchZ*“, která byla konkrétně tvořena I. *Kupní smlouvou na prodej hmotného a investičního majetku*, II. *Kupní smlouvou na prodej materiálových zásob a III. Smlouvou na postoupení pohledávek, závazků, dohadných položek aktivních a pasivních a položek časového rozlišení aktivních a pasivních*. V daném případě bylo řešeno, zda tímto byla uzavřena smlouva o prodeji části podniku a zda na jejím základě přešla práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů. Soud zde došel k závěru, že není třeba, aby ve smlouvě o prodeji podniku (části podniku) byly konkrétně vypsány jednotlivé věci, práva a jiné majetkové hodnoty a dokonce je možné, aby smlouva: „*sestávala z několika dílčích smluv tvořících ve svém souhrnu vzájemně provázaný celek*“. V takto složené smlouvě však bezpodmínečně musí být dostatečně vymezen podnik (část podniku) tak, jak jsem uvedl v předcházející kapitole. V konkrétním případě soud rozhodl, že se nejednalo o smlouvu o prodeji podniku. Nikoli však z důvodu, že podnik byl převeden na základě výše popsanych smluv, ale proto, že součástí převodu nebyla osobní složka (jelikož zaměstnanci nejdříve rozvázali pracovní poměr s prodávajícím a následně uzavřeli nové pracovní smlouvy s kupujícím). Z toho důvodu se nejednalo o část podniku a nemohlo tak dojít k převodu podniku dle ust. § 477 a násl.

Ve výše uvedeném rozhodnutí soud došel k závěru, že uzavřením několika smluv kupních a smluv o postoupení pohledávek, závazků atp. se fakticky jedná o uzavření smlouvy o prodeji podniku. V dalším rozhodnutí⁴⁴ však Nejvyšší soud připustil převod podniku na základě zcela jiného smluvního typu, než výslovně uvedeného v obchodním zákoníku. Konkrétně se jedná o smlouvu nepojmenovanou. V rozhodovaném případě došlo k předání hostince, jež byl soudem kvalifikován jako

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.7.2005, sp.zn. 29 Odo 1058/2003.

podnik. Soud došel k závěru, že se nemůže jednat o smlouvu o prodeji podniku, jelikož chybí jedna z jejich podstatných náležitostí, tj. dohoda o ceně. V úvahu tedy připadala smlouva darovací dle § 628 OZ. Soud vyloučil i tuto možnost, když konstatoval, že předmětem konkrétní smlouvy není bezúplatné přenechání podniku, jelikož s podnikem přecházejí na nabyvatele veškerá práva a závazky, na které se převod vztahuje. Smlouvu tedy nešlo podřadit pod některý ze smluvních typů upravených v občanském či obchodním zákoníku, a proto byla kvalifikována jako smlouva nepojmenovaná dle ust. § 269 odst. 2 ObchZ s tím, že na základě ust. § 1 odst. 2 ObchZ a ust. § 491 odst. 2 OZ se na takovou smlouvu použijí ustanovení obchodního zákoníku a na základě analogie s ust. § 261 odst. 3 písm. d) ObchZ se na takovouto smlouvu budou aplikovat ustanovení upravující prodej podniku.

Problematiku rozdílu mezi kupní smlouvou a smlouvou o prodeji podniku řešil Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí ze dne 14.10.2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004 zabýval se jejich použitím a důsledky jejich uzavření v praxi. V tomto případě smluvní strany učinily právní úkon označený jako kupní smlouva, ač na jejím základě byl prodán: *„Horský hotel č.p. 145 a s ním i další soubor nemovitých objektů...a to se vším příslušenstvím a součástmi a se všemi právy a povinnostmi“* s tím, že *„věci movité nacházející se v předmětných nemovitostech budou sepsány zvláště, přičemž však kupní cena zahrnuje v sobě již rovněž cenu věcí movitých“*.

Nejvyšší soud zde došel k závěru, že pro posuzování konkrétní smlouvy je třeba vycházet primárně z jejího obsahu a případné nejasnosti pak odstranit pomocí aplikace ust. § 35 odst. 2 a 3 OZ a § 266 ObchZ a dále uvedl hlavní rozdíly mezi těmito dvěma smluvními typy. Pokud odhlédneme od předmětu smluv, kdy předmětem kupní smlouvy jsou: *„jednotlivé věci (určené individuálně, druhově, hromadně nebo úhrnně), popřípadě spoluvlastnický podíl na nich, a práva a jiné majetkové hodnoty, připouští-li to jejich povaha“* a předmětem smlouvy o prodeji podniku je: *„podnik, tj. soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání (§5 ObchZ), přičemž součástí tohoto souboru mohou být i nemovitosti“*, je hlavní rozdíl v tom, že pro smlouvu o prodeji podniku je charakteristické, že: *„na rozdíl od kupní smlouvy - zavazuje převzít také závazky prodávajícího související s podnikem“*. V tomto případě se tedy jednalo o prodej: *„uceleného funkčního komplexu věcí nejen nemovitých, ale též movitých, které sloužily a mohou dále sloužit k provozování podniku“*. Soud tedy smlouvu posoudil na

základě jejího obsahu jako smlouvu o prodeji podniku. Z výše uvedeného lze dovodit, že prodat podnik nelze na základě kupní smlouvy, protože taková smlouva by byla dle Nejvyššího soudu posuzována dle jejího obsahu jako smlouva o prodeji podniku.

Dosáhnout požadovaných následků, které jsou ve výsledku stejné jako je prodej podniku, lze i jiným způsobem než právě jeho prodejem. Jedním z nich je např. smlouva o prodeji obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným nebo převod akcií akciové společnosti, kdy dostatečné procento podílu na účasti subjektu, který je vlastníkem podniku, dává nabyvateli možnost nakládat s podnikem tak, jako by ho nabyt smlouvou o prodeji podniku. Volba nástrojů vždy závisí na vůli stran, které musí zvážit vhodnost a účelnost jednotlivých prostředků v konkrétní situaci.

4. Prodej podniku na základě Smlouvy o prodeji podniku

4.1. Základní charakteristika

Výlučnou úpravu smlouvy o prodeji podniku obsahuje ve svých ust. §§ 476 – 488a ObchZ, přičemž jak vyplývá z ust. § 263 ObchZ, je většina z nich kogentního charakteru. Můžeme říci, že jedním z prvních charakteristických znaků, odlišujících tento smluvní typ od ostatních uvedených smluvních typů v části třetí obchodního zákoníku, je rozsah kogentních norem upravujících prodej podniku. Smluvní typy uvedené v této části obchodního zákoníku se převážně vyznačují svojí dispozitivností, která upřednostňuje shodnou vůli smluvních stran před zákonnými ustanoveními. Právní režim smlouvy o prodeji podniku se neodvíjí od toho, zda byla uzavřena v souvislosti s podnikatelskou činností stran či nikoli, jelikož se podle § 261 odst. 3 písm. d) ObchZ jedná o tzv. absolutní obchodní vztah a smlouva se vždy řídí obchodním zákoníkem, bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu.

Pokud bychom chtěli přirovnat smlouvu o prodeji podniku k některému ze smluvních typů obsažených v obchodním zákoníku, bude jím především kupní smlouva, která je jí svými charakteristickými znaky nejbližší. Na základě obou smluvních typů dochází k úplatnému převodu vlastnického práva. Rozdíl mezi nimi spočívá především

ve specifickém předmětu⁴⁵ převodu smlouvy o prodeji podniku, jímž je podnik, jako zvláštní kategorie věcí, tj. věc hromadná: „*soubor samostatných věcí, popř. i jiných (nehmotných) statků scelených v jednotu svým společným účelovým určením*“⁴⁶, a to oproti kupní smlouvě, jejímž předmětem mohou být pouze věci movité, určené individuálně, druhově či hromadně. Zde bych doplnil, že rozdílnost těchto dvou smluvních typů je poněkud rozsáhlejší, zejména v tom, že na základě smlouvy o prodeji podniku může docházet i k převodům nemovitostí, což vytváří výjimku z pravidla, že podle obchodního zákoníku se nemovité věci nepřevádí, a dále dochází k převodu většiny práv, závazků a jiných majetkových hodnot, tedy nejen vlastnického práva. Dalším právním institutem, který se výrazně podobá smlouvě o prodeji podniku, je převod jmění na společníka dle ust. § 337 a násl. zk. č. 125/2008 Sb. o přeměnách obchodních společností a družstev. Rozdíl těchto institutů je především v tom, že při převodu jmění na společníka se převádějící společnost bez likvidace ruší a může se uskutečnit pouze mezi vymezenými subjekty, tj. mezi společností a jejím společníkem.

Smlouvu o prodeji podniku lze tedy charakterizovat jako úplatnou změnu vlastnictví komplexního charakteru k předmětům tvořícím podnik nebo část podniku, jež mají způsobilost být předmětem vlastnictví. Výše uvedené platí i pro práva a jiné majetkové hodnoty.⁴⁷

4.2. Podstatné náležitosti smlouvy o prodeji podniku

Podstatné náležitosti smlouvy nalezneme v ust. § 476 ObchZ⁴⁸, které však podle ust. § 263 odst. 1 ObchZ není považováno za kogentní, avšak podle ust. § 263 odst. 2 ObchZ, které stanoví, že se nelze odchýlit od základních ustanovení ve třetí části obchodního zákoníku, ho za kogentní považovat můžeme, z čehož tedy vyplývá jeho závaznost a nemožnost smluvních stran odchýlit se od něho, jelikož pokud by nebyly splněny podmínky v něm stanovené, nejednalo by se již o smlouvu o prodeji podniku.

⁴⁵ Obchodní právo, Meritum, 2005, str. 735.

⁴⁶ Obchodní právo, Meritum, 2005, str. 736.

⁴⁷ Obchodní právo, Meritum, 2005, str. 739.

⁴⁸ Pokorná/Kolařík/Čáp a kolektiv, II. díl, 2009, str. 1558 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.12.1994, sp. zn. Odon 34/93.

Tuto domněnku o jeho kogentnosti potvrzuje i Dědič J. a kolektiv⁴⁹. Podstatných náležitostí je podle výše uvedeného ustanovení šest, tj. I. určení smluvních stran, II. přesné určení převáděného předmětu (podniku), III. závazek prodávajícího odevzdat podnik, IV. závazek prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo k podniku, V. závazek kupujícího převzít závazky prodávajícího související s podnikem a VI. zaplatit kupní cenu⁵⁰. Smlouva o prodeji podniku nemá zvláštní ustanovení o určení smluvních stran, proto se strany určí tak, jak tomu v praxi běžně bývá. U fyzických osob jménem, příjmením, rodným číslem či datem narození, trvalým bydlištěm a u právnických osob obchodní firmou, identifikačním číslem, sídlem společnosti a osobou jednající jménem společnosti (statutární orgán).

Vymezení podniku ve smlouvě o prodeji podniku musí být dostatečně určité, avšak není nutné, aby byl podnik vymezen prostřednictvím výčtu jednotlivých věcí, práv, jiných majetkových hodnot a závazků, ze kterých se skládá, pokud je dostatečné samotné označení prodávajícího podniku. Takovéto určení prostřednictvím podrobného výčtu je však doporučeno⁵¹, zvláště pro případ, kdy by byla předmětem prodeje část podniku. To by se v praxi pravděpodobně uskutečnilo např. pomocí soupisu majetku, pohledávek či závazků, které by tvořily nedílné přílohy smlouvy. Poněkud odlišný názor vyjádřila Pelikánová I.⁵², když pouhá identifikace podniku jí nepřipadá zcela dostačující a přiklání se alespoň k částečnému popisu podniku. S tímto názorem souhlasím potud, že částečný popis podniku je vhodný i s ohledem na prevenci případných sporů, avšak za dostačující je dle mého názoru pouze přesná identifikace podniku.

Pokud by součástí podniku byly i věci nemovité, je třeba jejich přesné určení, a to pomocí údajů z katastru nemovitostí⁵³. Otázkou je, zda skutečnost, že je součástí podniku i věc nemovitá, doplňuje požadavek písemnosti o nutnost projevu vůle smluvních stran na téže listině. Tento požadavek vyplývá z ust. § 46 odst. 2 OZ. Plíva

⁴⁹ Dědič J. a kolektiv, Díl IV., 2002, str. 3475.

⁵⁰ Plíva S., Obchodní závazkové vztahy, 2. aktualizované vydání Praha: ASPI, a.s., 2009, s. 191.

⁵¹ Obchodní právo, Meritum, ASPI, 2005, str. 739.

⁵² Pelikánová I., Komentář k § 476 ObchZ, ASPI, ID: LIT17681CZ.

⁵³ Podnikání, Meritum, ASPI, 2007, str. 378.

S.⁵⁴ uvádí, že za správnější se mu zdá výklad, který vylučuje aplikaci tohoto ustanovení, a to z důvodu, že předmětem převodu je podnik jako celek, nikoli nemovitost, a jedná se tak o speciální případ převodu nemovitosti. Nutno podotknout, že sám Plíva S. připouští změnu svého názoru, když dříve zastával právě opačný názor, tedy nutnost uvedení projevu vůle na téže listině. Závěrem uvádí, že i přesto z hlediska praxe považuje za vhodnější uskutečnit projevy vůle smluvních stran na téže listině, a to i z toho důvodu, že tento závěr nepovažuje za zcela nesporný. S tímto názorem se ztotožňuji, jelikož se domnívám, že se z pohledu smluvních stran nejedná o překážku, která by měla účastníkům zabránit v uzavření smlouvy a strany tím zároveň předcházejí situaci, kdy by např. katastrální úřad nemusel povolit zápis převodu nemovitosti.

Ve vztahu k předmětu smlouvy o prodeji podniku je rozšířený názor, že: „*Jestliže není předmětem smlouvy podnik jako celek a některé věci, práva a jiné majetkové hodnoty tvořící jeho součást jsou z prodeje vyloučeny (a nejde o prodej části podniku ve smyslu § 487), nemá smlouva povahu smlouvy o prodeji podniku*“.⁵⁵ V takovém případě se pak vztahy ze smlouvy vznikající neřídí ustanoveními dopadajícími na tuto smlouvu, s výjimkou, kdy byly věci aj. prodány či převedeny již před účinností takovéto smlouvy. Jak jsem již uvedl v úvodní kapitole, nepovažuji tento závěr za zcela optimální, avšak z hlediska účinné právní úpravy a znění ust. § 476 odst. 1, který stanoví, že se prodávající zavazuje „*odevzdat podnik*“, tedy jeden komplexní celek, lze považovat za opodstatněný.

Avšak přesto považuji za nutné upozornit na skutečnost, kdy na základě zákona č. 370/2000 Sb. došlo ke změně ust. § 476, jenž před touto změnou zněl: „*Smlouvou o prodeji podniku se prodávající zavazuje převést na kupujícího vlastnické právo k věcem, jiná práva a jiné majetkové hodnoty, jež slouží k provozování podniku...*“. Toto ustanovení se dle názoru Pelikánové I.⁵⁶ mohlo vykládat s opačnými závěry, než výše zmíněný rozsudek, tzn. v některých případech mohlo dojít k vyloučení věcí, práv a jiných majetkových hodnot, a to za předpokladu, že i přes jejich vyloučení bude zachována funkčnost a celistvost prodávávaného podniku. K tomuto závěru směřovala

⁵⁴ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1119.

⁵⁵ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1118 a Pokorná/Kolařík/Čáp a kolektiv, II. díl, 2009, str. 1558.

⁵⁶ Pelikánová I., Komentář k § 476 ObchZ, ASPI, ID: LIT17681CZ.

skutečnost, že definice podniku v § 5 ObchZ se oproti pojetí podniku podle § 476 mírně lišila, když na jeho základě mělo dojít k převodu vlastnického práva k věcem, jiným právům a jiným majetkovým hodnotám, jež slouží provozování podniku, tedy nikoli, jež by vzhledem ke své povaze takovému účelu měly sloužit. Podle Pelikánové I. poukázvalo ust. § 5 ObchZ na objektivní vymezení podniku, jež považuje za součást podniku to, co dle své povahy má sloužit k jeho provozování a nikoli pouze předměty, které fakticky podnikání slouží. Podnik podle výše popsaného ust. § 476 byl užší, co se týče hodnot, které by svým účelem měly sloužit k provozování podniku, avšak neslouží a zároveň (stejně jako v účinné úpravě) širší o závazky, které souvisejí s provozem podniku. Z výše uvedeného pak Pelikánová I. dovodila, že tím je zde dán prostor vůli prodávajícího k určení toho, co bude obsahem podniku, za předpokladu, že bude zachována funkčnost a celistvost převáděného podniku. K názoru Pelikánové I. bych se přiklonil i po změně předmětného ustanovení, jelikož mi připadá rozumné a účelné, aby prodávající měl možnost, za předpokladu zachování funkčnosti, celistvosti podniku a účelu smlouvy, vyloučit některé věci, práva či jiné majetkové hodnoty z prodeje podniku.

Takový postup se skutečně bude moci od 1.1.2014 uplatňovat, a to na základě ust. § 2175 NOZ, jenž umožní některé položky vyloučit za podmínky zachování vlastnosti závodu převáděného celku. Tímto ustanovením se odstraní jedna ze sporných otázek současné úpravy.

Další z náležitostí je závazek prodávajícího odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k němu. Odborná literatura dochází k závěru, že tyto požadavky nemusí být ve smlouvě vyjádřeny explicitně, postačí pouze, aby ze smlouvy tyto požadavky vyplývaly, a to např. tím, že strany smlouvu jako smlouvu o prodeji podniku pojmenují⁵⁷. Nutno ovšem upozornit na to, že pouhé označení smlouvy jako smlouvy o prodeji podniku automaticky neznamená, že se skutečně o tento smluvní typ jedná, a naopak, pokud smlouvu o prodeji podniku strany označí jiným způsobem, může se přesto jednat právě o ní, jak vyplývá z předchozí kapitoly. K doložení splnění této povinnosti mj. slouží zápis o převzetí věcí zahrnutých do prodeje, který jsou strany

⁵⁷ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1118.

povinny sepsat a podepsat podle ust. § 483 odst. 1. Zápis souvisí s jejich povinností ke dni účinnosti odevzdat a převzít takové věci.

Zápis budou mít prodávající i kupující povinnost v budoucnu vyhotovovat i podle nové úpravy, konkrétně dle ust. § 2179 odst. 1 NOZ, ačkoli zákonodárce v tomto ustanovení výslovně povinnost k jeho vyhotovení nestanoví, jako je tomu ve staré úpravě. Novinkou této úpravy, dle mého názoru je, že v ust. § 2179 odst. 2 NOZ výslovně stanoví, že pokud v zápise nebude uvedena věc náležející k podniku, nabývá jí kupující společně se závodem, což se doposud pouze dovozovalo na základě výkladu. Avšak nevede-li se v zápise dluh, nabývá ho kupující pouze za předpokladu, že jeho existenci musel alespoň rozumně předpokládat.

Podstatné náležitosti smlouvy vážnoucí na straně kupujícího jsou závazek převzít závazky prodávajícího a závazek zaplatit kupní cenu. První z nich považují za důležitý z hlediska práv věřitelů prodávajícího, jelikož na základě této náležitosti má dojít přímo ze zákona k přechodu povinností vůči třetím osobám. Odborná veřejnost dochází k závěru, že není možné vyloučit vybrané závazky z prodeje podniku (pokud se nejedná o prodej části podniku) a musí dojít k přechodu všech práv a závazků⁵⁸. S tímto omezením vůle vlastníka podniku souhlasím, ačkoli v obdobné situaci popsané výše jsem se přiklonil k ponechání možnosti vlastníka podniku vyjmout věci a práva z převáděného podniku. K takto odlišnému názoru se hlásím z toho důvodu, jelikož se domnívám, že se nejedná o situace, které by bylo nutné či dokonce možné posuzovat, z hlediska vůle prodávajícího na složení podniku, shodně. Více k tomu v kapitole 4.4.

Poslední z podstatných náležitostí je závazek kupujícího zaplatit kupní cenu. Obchodní zákoník subsidiárně nestanoví, jako v některých jiných případech⁵⁹, výši kupní ceny či způsob jejího určení, smlouva proto musí obsahovat právě výši kupní ceny či způsob jejího dodatečného určení. Kupní cenu upravuje také ust. § 482 ObchZ, které stanoví vyvratitelnou právní domněnku, na jejímž základě může dojít ke změně kupní ceny v době od uzavření smlouvy do doby její účinnosti, pokud se liší. Ta předpokládá, že výše kupní ceny je stanovena na základě údajů obsažených v účetnictví o souhrnu věcí, práv a závazků ke dni uzavření smlouvy a dalších údajů (hodnot) uvedených ve smlouvě, pokud již nejsou zahrnuty v účetnictví. Pokud tedy cena byla

⁵⁸ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1118 a Podnikání, ASPI, 2007, str. 378.

⁵⁹ § 448 odst. 2 ObchZ a 494 odst. 1 ObchZ.

stanovena tímto způsobem a smlouva má nabýt účinnosti k pozdějšímu datu než ke dni, kterého byla uzavřena, dochází ze zákona ke zvýšení či snížení kupní ceny v závislosti na změně jmění, ke kterému v tomto mezidobí došlo a z kterého se vycházelo při určení kupní ceny. Toto ustanovení je dispozitivního charakteru a je proto možné, aby smluvní strany vyloučily jeho aplikaci na konkrétní právní vztah a stejně tak je možné, aby si sjednaly jiný způsobem úpravu kupní ceny. Takováto vůle stran musí přímo ze smlouvy vyplývat nebo být jinak prokázána⁶⁰. Ze samotného ustanovení také vyplývá, že ke změně kupní ceny nedochází ani v případě, kdy den podpisu a den účinnosti splývají v jeden. Obsah tohoto ustanovení je převzat i do úpravy o koupi závodu, přičemž i zde platí jako vyvratitelná právní domněnka.

4.3. Translační účinek a přechod nebezpečí škody na věci

Ustanovení týkající se přechodu vlastnictví k věcem, jež jsou zahrnuty do prodeje, se v úpravě smlouvy o prodeji podniku vyskytují v různých podobách. Z ust. § 476 ObchZ vyplývá závazek prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo k podniku. Ustanovení § 477 odst. 1 ObchZ zase stanoví, že na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, především právo vlastnické. Z takovéto formulace můžeme dovodit důležitou skutečnost, že po uzavření smlouvy dochází ke změně v právních vztazích na základě zákona a smluvní strany, k tomu aby takové následky nastaly, nemají povinnost učinit další úkon, např. si věci předat, s výjimkou např. povinnosti zápisu do katastru nemovitostí⁶¹. Z důvodu kogentnosti tohoto ustanovení si smluvní strany nemohou sjednat něco jiného či aplikaci tohoto ustanovení vyloučit. Avšak i toto pravidlo má výjimku, kterou nalezneme v § 479 odst. 1, který se vztahuje na práva z průmyslového a jiného duševního vlastnictví. Toto ustanovení kogentní není a je tak možné odchytil se od něho. Více se těmto právům budu věnovat v jedné z následujících kapitol. Způsob přechodu vlastnického práva, nebo-li translační účinek, se bude odlišovat na základě věci, ke které vlastnické právo bude přecházet a závisí zejména na tom, zda se jedná o věci movité či nemovité. Okamžik přechodu vlastnictví ke každé z nich není stejný a v případě prodeje více věcí

⁶⁰ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1126.

⁶¹ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1121.

nemovitých nemusí nastat pro všechny z nich v jeden okamžik, jelikož přechod závisí na době podání návrhu na vklad a výsledku řízení před katastrálním úřadem.

Samotný přechod vlastnického práva je upraven v ust. § 483 odst. 3, který stanoví, že k jeho přechodu z prodávajícího na kupujícího k věcem, jež jsou zahrnuty do prodeje, dojde ke dni účinnosti smlouvy o prodeji podniku. Obchodní zákoník však neupravuje okamžik účinnosti smlouvy, proto se k jeho stanovení použijí obecná ustanovení občanského zákoníku, z kterých vyplývá, že za den účinnosti se považuje den, který je ve smlouvě takto uveden. V případě, že smlouva takový den nestanoví, bude jím den, kdy byla smlouva platně uzavřena. Toto ustanovení je v § 263 odst. 1 ObchZ uvedeno jako kogentní a nemělo by být možné odchýlit se od něho. Avšak poslední věta samotného ustanovení jeho kogentní charakter částečně modifikuje, když pro některé zvláštní případy nabytí vlastnictví stanoví obdobné použití ust. §§ 444 - 446 ObchZ, jež upravují kupní smlouvu. Na základě těchto ustanovení pak lze okamžik přechodu vlastnictví stanovit i dříve, nežli je den účinnosti smlouvy, a to pouze za podmínek dostatečné individualizace převáděné věci (tzn. věc jednotlivě určená či určená druhově, avšak v době přechodu dostatečně odlišená od jiných věcí). Strany si mohou také sjednat odkládací podmínku, jako např. úplné zaplacení kupní ceny, získání úvěru nebo veřejnoprávního povolení. V takovém případě pak k přechodu vlastnického práva dochází dnem, ke kterému byla takováto odkládací podmínka splněna.

Odlišným způsobem je upraven přechod vlastnického práva k věcem nemovitým, který nevyhází z nabytí účinnosti smlouvy, jako v předchozím případě. Zákon stanoví, že k nabytí vlastnického práva dochází až jeho vkladem do katastru nemovitostí, kterým je dle § 2 odst. 3 zákona č. 265/2992 Sb. o zápisech vlastnických a jiných věcných práv den, kdy byl návrh na vklad doručen katastrálnímu úřadu. Kupující tak vstoupí do postavení vlastníka nemovitosti až po účinnosti smlouvy. Z výkladu § 47 odst. 1 OZ by bylo možné dojít k závěru, že účinnost smlouvy nastane až dnem zápisu vlastnického práva k nemovitosti do katastru nemovitostí, jelikož dle tohoto ustanovení, pokud je dle zákona potřeba ke smlouvě rozhodnutí příslušného orgánu, stane se smlouva účinnou až takovýmto rozhodnutím.

Domnívám se však, že takový závěr by byl chybný, jak např. uvádí Pelikánová I.⁶², která s tímto závěrem nesouhlasí a ztotožňuje se závěrem, že obchodní zákoník stanoví odchylku od této úpravy, podle které smlouva nabývá účinnosti nezávisle na rozhodnutí o vkladu do katastru nemovitostí. Svůj názor podporuje ust. § 486 odst. 4, který dává kupujícímu možnost odstoupit od smlouvy pro případ, že nedojde k přechodu vlastnického práva k nemovitosti. Z výše uvedeného pak vyplývá, že podle zákona se smlouva stane účinnou i v případě, kdy nedojde k zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí. Tento způsob přechodu vlastnického práva se nebude vztahovat na všechny nemovitosti. V případě, že součástí podniku budou i nemovitosti, které se nezapisují do katastru nemovitostí, bude se na ně dle ust. § 134 odst. 3 OZ aplikovat způsob přechodu vlastnického práva, který se vztahuje na věci movité, tj. k přechodu dojde ke dni účinnosti smlouvy. Naopak u některých věcí movitých se bude obdobně aplikovat způsob přechodu vlastnického práva věcí nemovitých, tj. k přechodu vlastnického práva bude zapotřebí zápis do zvláštní evidence, tak tomu např. bude u námořních plavidel a jejich zápisu do námořního rejstříku a u civilních letadel a jejich zápisu do leteckého rejstříku. Tento postup umožňuje ust. § 5 odst. 2 ObchZ a příslušné zvláštní předpisy.

Poněkud odchylná pravidla pro nabytí vlastnictví k podniku nalezneme v nové úpravě v § 2180 NOZ, který odkládá translační účinek pro osoby zapsané ve veřejném rejstříku, když vlastnictví k závodu, jako věci hromadné, na ně přejde až zveřejněním údajů o tom, že do sbírky listin uložily doklad o koupi závodu, tedy pravděpodobně smlouvu o koupi závodu. Formulace zvolená v tomto ustanovení ovšem dle mého názoru umožňuje za doklad považovat např. společné potvrzení prodávajícího a kupujícího o tom, že k prodeji závodu skutečně došlo. Avšak nedomnívám se, že by soudy takovýto doklad akceptovaly. Takto zveřejněný údaj bude mít vliv i na přechod nemovitostí, když se skutečnost o prodeji závodu zapíše do katastru nemovitostí pouhým záznamem. Osoby nezapsané ve veřejném rejstříku nabývají vlastnické právo k závodu, jako celku, dnem účinnosti smlouvy, avšak způsob přechodu vlastnického práva k nemovitostem zapisovaným do katastru nemovitostí se bude stále nabývat až ke dni zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí. Za pozitivum této změny

⁶² Pelikánová, I., Komentář k § 483 ObchZ, ASPI, ID: LIT17688CZ.

primárně považují, že se zveřejněním údaje o uložení do sbírky listin mírně posiluje princip publicity vůči třetím osobám, které jsou prodejem podniku dotčeny a jejich ochrana se, ač nepatrně, posiluje. Navíc se nově objevuje výslovná úprava nabytí vlastnického práva k podniku jako celku, která v obchodním zákoníku zmíněna není. Povinnost zápisu práv k jiným věcem podle zvláštních předpisů dotčena není.

Při přechodu vlastnického práva k věcem movitým může dojít také k situaci, kdy prodávajícímu nebude svědčit vlastnické právo a nebude ani oprávněný věci, které budou součástí podniku, prodat kupujícímu. V takovém případě se znovu uplatní ustanovení kupní smlouvy, na které je v ust. § 483 odst. 3 ObchZ odkazováno, konkrétně ust. § 446 ObchZ, které stanoví, že vlastnické právo přechází i v případě, kdy vlastníkem prodávané věci není prodávající. Neplatí to však ve všech případech. Pokud kupující v době, kdy měl vlastnické právo nabyt, věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem a není ani oprávněn s věcí nakládat, nepřechází na něho vlastnické právo. V případě, že dojde k situaci, kdy prodávající podniku není vůbec jeho vlastníkem, je třeba velice podrobně zkoumat dobrou víru kupujícího, tedy že o této skutečnosti nevěděl a vědět ani nemohl, jelikož i v takovém případě se uplatní zmíněné ust. § 446 ObchZ. Avšak je třeba upozornit na to, že předmětem smlouvy o prodeji podniku jsou vlastně veškeré věci zahrnuté do prodeje, tedy i věci nemovité. Domnívám se proto, že v tomto případě, pokud kupující skutečně byl v dobré víře, vlastnické právo k movitým věcem nabude a dokonce na něho přejde i vlastnické právo k věcem nemovitým za podmínek uvedených v ust. § 483 ObchZ. Obdobný závěr vyplývá i z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, kdy ve svých rozhodnutích uvádí, že nabytí nemovitost od nevlastníka jde mj. ve dvou případech, tj. od nepravého dědice nebo je-li součástí převáděného podniku⁶³. Avšak stejně jako v případě kupní smlouvy, jedná se pouze o přechod práva vlastnického.

Neméně důležitým aspektem smlouvy o prodeji podniku je okamžik přechodu nebezpečí škody na věcech, které jsou součástí prodeje podniku, z prodávajícího na kupujícího. Ten upravuje ust. § 483 odst. 2 ObchZ a stanoví, že takovýto okamžik nastává ve chvíli převzetí těchto věcí kupujícím. Jelikož není stanovena zvláštní úprava vztahující se k nemovitým věcem, jako u přechodu vlastnického práva, dovozují, že tato

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 5189/2011, Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, 29 Cdo 3896/2009.

úprava se bude aplikovat stejně pro věci movité i nemovité. Pokud by tomu bylo jinak a okamžik přechodu nebezpečí škody by byl odlišný pro věci nemovité a docházelo by k němu např. současně s přechodem vlastnického práva k nim, tedy zápisem do katastru nemovitostí, domnívám se, že by mohlo vzniknout více nežádoucích situací, než v prvním případě. Pokud bychom tedy striktně dodržovali literu zákona, došlo by k situaci, kdy by nebezpečí škody na nemovitých věcech přešlo na kupujícího dříve, nežli vlastnické právo k nim. Tuto situaci považuji za přijatelnější, než výše zmíněnou, jelikož v tomto případě by kupující již nemovitost mohl užívat ihned po jejím předání a je proto rozumné předpokládat, že v takovém případě ponese i nebezpečí škody na ní. Pokud by tomu bylo naopak a nemovitost by užíval, přičemž nebezpečí škody na věci by stále nesl prodávající, postavení smluvních stran by dle mého názoru nebylo příliš vyvážené. Ve vztahu k věcem movitým by dle zákona měl okamžik přechodu nebezpečí škody a vlastnického práva splývat v jeden okamžik⁶⁴. Nemuselo by tomu tak být za všech okolností, protože strany si mohou určit i jiný okamžik nabytí vlastnického práva k věcem zahrnutým do prodeje. K přechodu nebezpečí škody tak může dojít jak před nabytím vlastnického práva (sjednají-li si strany odkládací podmínku), tak po nabytí vlastnického práva (sjednají-li si to strany a věc je dostatečně individualizována). Závěrem nutno podotknout, že ust. § 483 odst. 2 ObchZ je dispozitivní a strany se od něho dle své vůle mohou odchýlit a okamžik přechodu nebezpečí škody uzpůsobit svým potřebám.

V NOZ se okamžik přechodu nebezpečí škody na věci liší od dosavadní úpravy. Primárně byla vynechána speciální úprava, jako tomu bylo doposud s ohledem na to, že zákonodárce smlouvu o prodeji podniku vnímá jako druh smlouvy kupní a do NOZ zapracoval pouze odchylky od koupě. Podle ustanovení vztahujících se ke koupi, přechází nebezpečí škody dle ust. § 2082 NOZ až nabytím vlastnického práva. Jelikož je nabytí vlastnického práva možné až k uveřejnění údajů o uložení potřebného dokumentu do sbírky listin, dochází k určité prodlevě od uzavření smlouvy do zveřejnění údaje, dle mého názoru je to prodleva nezanedbatelná. Jelikož požadované zveřejnění nemá ani povahu odkládací podmínky, která by způsobila přechod nebezpečí škody až jejím splněním, domnívám se, že by bylo vhodné upravit si smluvně předání

⁶⁴ Srovnej § 483 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 ObchZ.

podniku až ke dni uveřejnění zápisu o uložení potřebného dokumentu do sbírky listin či jinak upravit skutečnost, kdy by mohl prodávající nést nebezpečí škody na věcech (podniku/závodu), zatímco by je již, na základě platné a účinné smlouvy, předal kupujícímu.

4.4. Úprava přechodu práv a závazků ve smlouvě o prodeji podniku

4.4.1. Obecně k přechodu práv a závazků

Jak jsem uvedl výše, úpravu přechodu práv a závazků nalezneme v ust. § 477 ObchZ, které ve svém prvním odstavci stanoví, že na kupujícího přecházejí veškerá práva a závazky, na které se prodej vztahuje, a to stejně jako vlastnické právo k věcem movitým, ke dni účinnosti smlouvy. Jedná se o kogentní ustanovení a není možné, aby si strany mezi sebou sjednaly něco jiného či jeho aplikaci úplně vyloučily.

Nejvyšší soud se zabíral otázkou, zda je nutné práva či závazky související s podnikem ve smlouvě přesně identifikovat k tomu, aby následně mohly přejít na kupujícího. Na základě jeho rozsáhlé judikatury lze pomýšlet na dva závěry. První má bez dalšího za to, že je na přechod pohledávek a závazků nutné uplatnit úpravu občanského zákoníku na ně spadající a stejně tak i judikaturu dopadající výlučně na ně, a na základě jejich závěrů došly k nutnosti takovéto pohledávky a jiné závazky důsledně identifikovat jako podmínku jejich přechodu v rámci prodeje podniku. I takové závěry vychází z předpokladu, že ust. § 477 je kogentní, avšak k přechodu práv a závazků nedochází pouze na základě zákona, ale na základě vůle stran, tedy smlouvy o prodeji podniku. Nejvyšší soud však zastává odlišný názor (např. 35 Odo 653/2004 ze dne 5.10.2005, 23 Cdo 3019/2009 ze dne 27.9.2011) a přiklání se k druhé možnosti výkladu tohoto ustanovení. Ta vychází z předpokladu, že k přechodu všech práv a závazků z prodávajícího na kupujícího dochází ze zákona a kupující je povinen osoby zajišťující závazek informovat o jeho přechodu. Svůj názor Nejvyšší soud mj. opírá o skutečnost, že obchodní zákoník po smluvních stranách v žádném ze svých ustanovení nepožaduje, aby dané závazky byly ve smlouvě konkretizovány a i bez takové konkretizace považuje smlouvu o prodeji podniku za platnou.

Ačkoli ve svém ust. § 477 odst. 2 ObchZ stanoví, že přechod pohledávek se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek, není tím dle Nejvyššího soudu dotčen princip přechodu práv a závazku přímo ze zákona dle § 477 odst. 1. K obdobnému závěru došel Nejvyšší soud i později ve svém rozsudku ze dne 18.10.2011, sp.zn. 32 Cdo 1513/2011, ve kterém mj. stanovil, že: *„Na kupujícího tak – bez ohledu na to, zda smlouva výčet závazků obsahuje či nikoli – přecházejí všechny závazky, které s prodávaným podnikem souvisejí. K přechodu všech závazků souvisejících s prodávaným podnikem z prodávajícího na kupujícího pak dochází v intencích ustanovení § 477 odst. 1 obch. zák. ze zákona, aniž by současně bylo nutné tyto závazky jakkoli ve smlouvě zmiňovat či jinak identifikovat.“* Domnívám se, že výše uvedené závěry týkající se identifikace konkrétních práv a závazků ve smlouvě o prodeji podniku jsou naprosto správné, a to i z toho důvodu, že podnik je převáděn jako celek, který v sobě bez dalšího tato práva a závazky obsahuje. Avšak ve vztahu k přechodu práv, bych si dovolil znovu uvést, že dle mého názoru by bylo rozumné a účelné umožnit prodávajícímu, za předpokladů uvedených na str. 26 - 27 této práce, vyloučit některá práva (stejně jako věci) z předmětu prodeje. K tomu by však bylo možné namítat, že charakteristickým znakem tohoto smluvního typu je, že podnik se převádí výlučně jako celek. Toto tvrzení by dle mého bylo možno vyvrátit dvěma skutečnostmi. Zaprvé si je třeba uvědomit, že podnik není téměř nikdy tvořen totožnými hodnotami a případ od případu se liší. Pokud by došlo k vyloučení některých věcí či práv nebo jiných majetkových hodnot, a zároveň by byla zachována jeho funkčnost, celistvost a účel smlouvy, jednalo by se fakticky stále o podnik, který by bylo možné převést, ač by se jeho složení od původního více či méně lišilo. Takto změněný podnik by mohl být i přesto obsáhlejší, než mnohé jiné podniky. Nadto vše i zákon sám některá práva z převodu podniku vylučuje, tak je tomu např. u práv, která jsou vázána k určité osobě. To je případ, kdy s prodávaným podnikem na kupujícího nepřejde např. oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle ust. § 15 a násl. zákona č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a kupující tak musí toto oprávnění získat prostřednictvím žádosti u příslušného krajského úřadu⁶⁵ nebo např. živnostenské oprávnění⁶⁶. S ohledem

⁶⁵ V případě, kdy kupující již oprávnění k poskytování zdravotních služeb v požadovaném rozsahu má, má povinnost svoje oprávnění rozšířit o místo provozování zdravotních služeb a případně o dalšího odborného zástupce k danému místu.

na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu však nezbyvá než uzavřít, že takovéto dispozice s věcmi či právy náležejícími k podniku při jeho prodeji nejsou v současné době možné, avšak jak jsem uvedl výše NOZ je již umožňuje.

Pokud zákon nestanoví jinak, přecházejí prodejem podniku na kupujícího veškerá práva a závazky související s podnikem. Jaká práva či závazky to tedy jsou? Jak uvedl Nejvyšší soud⁶⁷, jedná se o práva a závazky ze závazkových vztahů, které přecházejí na kupujícího bez ohledu na to, zda podléhají režimu občanského či obchodního zákoníku. Stejně tak pro jejich přechod není rozhodující, na základě jakého právního důvodu vznikly, zda na základě smlouvy či jiné právní skutečnosti (tou může být např. porušení právní skutečnosti). Dokonce není ani rozhodující, zda jsou vedeny v účetní evidenci prodávajícího a ani to, zda o nich prodávající ví⁶⁸. Účinností smlouvy o prodeji podniku tak na kupujícího bez dalšího přecházejí veškerá soukromoprávní práva a závazky, vzniklé na smluvním či mimosmluvním základě.

Z převodu podniku jsou ze zákona vyloučeny i některé závazky, jedná se zejména o závazky veřejnoprávní povahy, jak uvedl Ústavní soud: „*Smlouvou o prodeji podniku přecházejí závazky vzniklé ze závazkových vztahů bez ohledu na to, zda mají či nemají obchodní povahu, nikoli však veřejnoprávní povinnosti*“⁶⁹. Uvedené usnesení se konkrétně zabývalo tím, zda na kupujícího přecházejí na základě smlouvy o prodeji podniku i daňové povinnosti. Ústavní soud vycházel při svém rozhodování ze zákona č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků, který ve svém ust. § 4 zakazoval přenos takovéto povinnosti, pokud speciální zákon nestanoví jinak. V současné době je účinný zákon č. 280/2009 Sb. daňový řád, který ve svém ust. § 241 přenos daňové povinnosti také zakazuje. Ústavní soud neshledal obchodní zákoník za speciální zákon k daňovému předpisu a není tedy možné, aby došlo k jejich přechodu. V případě přechodu závazků, jejichž převod není zákonem vyloučen, se nedomnívám, že jsou vyloučeny či by snad některé z nich bylo možné vyloučit z přechodu na kupujícího při prodeji podniku. Dle mého názoru se totiž nejedná o stejnou situaci, kterou jsem zmiňoval v souvislosti s vyloučením přechodu některých práv. Odlišnost spatřuji zejména v tom, že v případě

⁶⁶ § 10 odst. 7 zk. č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání.

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.1.2013, sp. zn. 23 Cdo 966/2011.

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn.29 Cdo 1499/2010 ze dne 8.12.2011.

⁶⁹ Usnesení ÚS IV. ÚS 499/98 ze dne 15.1.1999; K tomu Koblíha I. a kol., 2006, str. 1198.

závazků jsou dotčeny i zájmy dalších osob, zejména věřitelů závazku, kteří mohou požadovat splnění konkrétní povinnosti po prodávajícím a případně i osobách, které daný závazek zajišťují. Pokud by prodávající s kupujícím mohli libovolně (při zachování kritérií uvedených výše) vyloučit některé závazky, domnívám se, že by některé z třetích osob byly oproti ostatním zvýhodněny, jelikož faktická dobytost vyloučených závazků se může od převedených závazků značně lišit, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu.

4.4.2. Přejed pohledávek a dluhů

Součástí převáděného podniku bývají téměř vždy i pohledávky prodávajícího. Jejich přechod se dle ust. § 477 odst. 2 jinak řídí ust. § 524 – 530 OZ a současně s nimi na kupujícího přecházejí veškerá práva s ní spojená (např. příslušenství). Podle obecné úpravy je potřeba k postoupení pohledávky písemný souhlas postoupitele a postupníka, který v tomto případě představuje smlouva o prodeji podniku. Dojde-li k jejímu přechodu, je prodávající povinen oznámit tuto skutečnost dlužníkovi, který do té doby či do doby, dokud mu kupující neprokáže přechod pohledávky, má právo ji splnit prodávajícímu. Prodávající i při prodeji podniku odpovídá kupujícímu za to, že se stane věřitelem pohledávky, že dlužník splnil prodávajícímu dříve, než byl povinen splnit kupujícímu a za zánik pohledávky započtením nároku dlužníka vůči prodávajícímu. V případě, že se k tomu prodávající písemně zaváže, ručí také za dobytost pohledávky. Pokud je pohledávka zajištěna, je prodávající povinen její přechod oznámit osobě, která toto zajištění poskytuje a kupujícímu předat veškeré doklady a potřebné informace týkající se pohledávky. Poněkud nejasná situace byla jeden čas v případě, kdy dochází k přechodu zajištěného dluhu. Střetávaly se dva názorové proudy, kdy jeden připouštěl aplikaci ust. § 532 OZ na základě ust. § 1 odst. 2 ObchZ i při prodeji podniku, přičemž tuto možnost připustil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 11.12.2003, sp. zn. 30 Cdo 465/2002, kde mj. stanovil, že obchodní zákoník neobsahuje zvláštní úpravu změny v osobě dlužníka na základě smlouvy o prodeji podniku, a v takovém případě pak bude aplikovatelné ust. 532 OZ, přičemž nesouhlas osoby poskytující zajištění se změnou v osobě dlužníka způsobuje, že takové zajištění nadále netrvá. Nakonec

Nejvyšší a Ústavní soud⁷⁰ však zaujaly odlišné stanovisko, když došly k závěru, že na přechod práv a závazků nelze aplikovat ust. § 532 OZ, jelikož toto ustanovení se uplatní pouze při převzetí dluhu na základě dohody s dlužníkem, nikoli při přechodu závazku, ke kterému dochází ze zákona, jako je tomu při přechodu práv a závazků v souvislosti s prodejem podniku. K námitce, že se takovým způsobem nepochybně zhorší postavení zajišťovatele, soudy poukázaly na skutečnost, že původní dlužník stále za splnění závazku ručí a pro případ, pokud kupující neposkytne plnění, lze se ho domáhat po prodávajícím.

Jak již bylo uvedeno, s podnikem přecházejí také závazky, jejichž jednou z podob jsou také dluhy. Proto zde o nich budu pro přehlednost nadále psát jako o závazcích. Jak jsem již uvedl v kapitole 4.2, ve vztahu k možnosti vyloučit některé závazky z prodeje podniku, nedomnívám se, že je vhodné připustit tuto možnost pro závazky (dluhy), na rozdíl od vyloučení některých věcí či práv. V případě přechodu závazků dochází ke změně osoby, která má požadované plnění poskytnout a vzniká tak riziko, že by se dobytost pohledávky mohla snížit. Z toho důvodu je v ust. § 478 odst. 1 ObchZ zavedena za podmínek v zákoně uvedených možnost odporovatelnosti právního úkonu, na jehož základě došlo k přechodu závazku a jež vůči věřiteli zapříčiní neúčinnost tohoto převodu a dále v odst. 3 téhož ustanovení povinnost prodávajícího splnit závazek v době splatnosti na místo kupujícího. Domnívám se, že v případě, kdy by některé závazky mohly být vyňaty z převodu podniku, jednalo by se o nerovné zacházení s některými z věřitelů, jelikož závazky, které by nepřešly na kupujícího, by nebyly zajištěny dle § 478 ObchZ, čímž by se zhoršilo postavení věřitelů závazků nepřevedených oproti závazkům převedeným. Při převodu věcí a práv má naopak tuto možnost vůči třetím osobám prodávající (a následně kupující) a tyto osoby mu budou muset splnit svůj závazek za stejných podmínek jako by ho plnily prodávajícímu, tedy jejich postavení se nikterak nezhorší.

Zajímavostí je, že v NOZ jsou v ustanoveních týkajících se koupi závodu dominantními pojmy „pohledávky“ a „dluhy“ namísto práv a závazků, které používá zákon nyní, přičemž pojem dluhy se objevuje v ust. § 2177 NOZ nově. Nicméně z nové právní úpravy vyplývá, že i závazky (dluhy), je možné z prodeje vyloučit, podle ust. §

⁷⁰Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5.10.2005, sp. zn.35 Odo 653/2004 a usnesení Ústavního soudu ze dne 25.9.2007, sp. zn. Pl. ÚS 85/06.

2175. Kupující se podle ust. § 2177 odst. 1 NOZ stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, ale pouze těch, o jejichž existenci věděl nebo ji musel alespoň rozumně předpokládat.

4.4.3. Přechod pracovněprávních práv a povinností

Postavení zaměstnance vůči zaměstnavateli je fakticky nerovný vztah, kde slabší stranou je právě zaměstnanec. Zákonodárce se proto svými normami snaží tuto nerovnost vyrovnat a ukládat zaměstnavateli různé povinnosti či omezení a zaměstnance tak chránit. Tento vztah je takto vyrovnáván i proto, že z mnoha důvodů (ekonomických, sociologických) je pro společnost žádoucí jeho zachování. Obchodní zákoník právě jedno z takových ustanovení poskytuje, když ve svém ust. § 480, které je speciální vůči obecnému ust. § 477 ObchZ, konstatuje, že práva a povinnosti, které vyplývají z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům podniku, přecházejí z prodávajícího na kupujícího. Pravděpodobně i z toho důvodu má toto ustanovení kogentní charakter a nelze se od něho odchýlit. Pokud by tomu bylo jinak, mohl by se podnik převést i bez zaměstnanců, kteří by tím fakticky přišli o práci. Takovým postupem by bylo dle mého názoru možné obejít ustanovení zákoníku práce o ukončení pracovního poměru, jelikož by nebylo spravedlivé požadovat na prodávajícím, aby zaměstnance nadále zaměstnával, pokud by už neprovozoval podnik, v němž zaměstnanci měli vykonávat práci, dokonce by to ve většině případů nebylo ani možné (nejednalo-li by se např. o prodej části podniku, ve které zaměstnanec nevykonával svojí činnost). Na základě tohoto ustanovení se kupující stává zaměstnavatelem zaměstnanců a věřitelem jejich pohledávek z pracovního vztahu namísto prodávajícího, pro zaměstnance se změní tedy jediná věc, a to subjekt pracovněprávního vztahu. Je tomu tak i z toho důvodu, že je dán zájem na zachování jednoty hmotných, nehmotných a osobních složek podnikání, čímž by bylo zaručeno nepřerušování funkčnosti podniku⁷¹.

Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nelze uskutečnit pouze na základě smluvní dohody dvou zaměstnavatelů. Tyto musí nutně přecházet na základě zákona a jen v případech zákonem stanovených, jak uvádí ust. § 338 zk. č. 262/2006 Sb., zákoník práce. I to je jeden z důvodů, proč je v obchodním zákoníku uvedeno

⁷¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2008, sp. zn. 21 Cdo 449/2008.

zmíněné speciální ustanovení. Toto ustanovení reaguje na Směrnici 77/187/EHS o sbližování právních předpisů členských států týkající se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků, závodů či části závodů, jež primárně obsahuje úpravu převodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Její obsah spočívá ve třech oblastech, zejména ve stanovení automatického přechodu práv a povinností z prac.práv. vztahů, ochraně zaměstnance před propuštěním z důvodu převodu podniku a poslední bývá uváděna povinnost informovat a projednat převod se zaměstnanci. Tato směrnice byla nadále novelizována Směrnicí 98/50/ES a 2001/23/ES. Snad i právě na základě výše popsaného je v ust. § 2175 odst. 2 NOZ výslovně obsaženo, že koupě závodu se považuje za převod činnosti zaměstnavatele, což jako nyní bude mít za následek přechod práva povinností pracovněprávních vztahů na kupujícího.

V několika svých rozhodnutích Nejvyšší soud dovodil⁷², že na kupujícího přecházejí ta práva a povinnosti vůči zaměstnancům, jejichž pracovní poměr s prodávajícím trval alespoň ke dni účinnosti smlouvy o prodeji podniku, nikoli tedy veškerá práva a povinnosti. Existují-li v době přechodu práva a povinnosti prodávajícího vůči zaměstnancům, se kterými už není ve smluvním vztahu, nepřecházejí tato práva na kupujícího a kupující je ani ve prospěch prodávajícího nemůže soudně vymáhat. Tímto se přechod práv a závazků dle § 480 ObchZ odlišuje od ust. § 477 ObchZ, dle kterého přecházejí na kupujícího veškerá práva a povinnosti, na které se prodej vztahuje. Tedy i ty, které vznikly ze smluvního vztahu, který již neexistuje, ale doposud nebyly vypořádány a souvisejí s provozem podniku. Domnívám se, že z rozhodnutí Nejvyššího soud sp. zn. 21 Cdo 2124/99, ze dne 7.6.2000, můžeme dovodit výjimku k uvedeným pravidlům, která spočívá v možnosti přechodu práv a závazků z pracovněprávních vztahů, které byly formálně ukončeny před dnem účinnosti smlouvy o prodeji podniku, ale platnost takového ukončení se stala předmětem soudního sporu, který nebyl v době přechodu pracovněprávních práv a závazků vyřešen. V tomto rozsudku se soud zabýval případem, kdy jedna společnost založila společnost novou, přičemž jako vklad do základního kapitálu použila část svého podniku, se kterou do nové společnosti přešla i práva a závazky z pracovněprávních vztahů souvisejících s touto částí podniku. K výše popsanému Nejvyšší soud došel prostřednictvím aplikace

⁷² Např. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.9.1997, sp. zn. 2 Cdon 1495/96, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.11.2006, sp. zn. 21 Cdo 310/2006.

ust. § 59 odst. 3 ObchZ (nyní § 59 odst. 5 ObchZ), na základě kterého se přiměřeně použije ust. § 480 ObchZ.

Ani v případě pracovněprávních vztahů nelze některé z nich vědomě vyloučit z prodeje podniku, pokud v době účinnosti smlouvy o prodeji podniku stále trvají⁷³. Jak jsem uvedl výše, má ust. § 480 ObchZ charakter speciálního ustanovení k ust. § 477 ObchZ, které se dle Nejvyššího soudu vztahuje na závazky mezi prodávajícím a třetími osobami, zatímco speciální ustanovení se vztahuje na práva a povinnosti uvnitř převáděného podniku⁷⁴. Pokud by tedy došlo k vyloučení některých práv a závazků z pracovněprávních vztahů, nebude taková smlouva neplatná podle ust. § 477 odst. 1 ObchZ, neplatné bude pouze takovéto ujednání pro rozpor s ust. § 480 ObchZ⁷⁵.

4.4.4. Práva z průmyslového a jiného duševního vlastnictví

Také úprava přechodu práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, která je upravena v ust. § 479 ObchZ, je brána jako speciální ustanovení k obecným ustanovením o přechodu práv a závazků dle ust. § 477 ObchZ. Ustanovení je rozděleno do dvou odstavců, přičemž odstavec druhý má na základě ust. § 263 ObchZ kogentní charakter. Odborná literatura se shoduje, že pojmy průmyslové a duševní vlastnictví je třeba chápat extenzivně, a to v souladu s Úmluvou o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (r. 1967) a Pařížskou unijní úmluvou na ochranu průmyslového vlastnictví (r. 1883)⁷⁶. Právy z duševního a průmyslového vlastnictví tak budou chápány zejména práva autorská a jim příbuzná, práva plynoucí z ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání, know – how, ochranné známky, užité vzory, označení původu, obchodní jména atd. Dle zákonné úpravy a jejich charakteru budou nepřevoditelná práva osobní povahy (např. právo na autorství).

Jak plyne z ust. § 479 odst. 1 přecházejí na kupujícího při prodeji podniku všechna práva, která se týkají podnikatelské činnosti předmětného podniku. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že může nastat situace, kdy prodávající bude držitelem některých

⁷³ Stejně jak je popsáno výše u práv a závazků.

⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.10.2008, sp.zn. 32 Cdo 2013/2008.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník: komentář. Díl IV. § 221 - § 975. Polygo: Praha, 2002, str. 3483.

práv, která však nikterak nebudou souviset s podnikem. Prodávající je může používat v souvislosti s jinou podnikatelskou činností (jiným podnikem či nepřevádnou částí podniku). V takovém případě mám za to, že daná práva na kupujícího nepřechází. Okamžik přechodu těchto práv není speciálně upraven a bude na smluvních stranách, zda využijí dispozitivního charakteru této normy a smluvně si ho stanoví. Nebude-li stanoven, k jejich přechodu dojde dnem účinnosti smlouvy. Otázkou dle mého však je, zda by některá práva, která se zapisují do veřejného registru, přešla ke dni účinnosti smlouvy, aniž by kupující byl již zapsán jako jejich držitel. Jedná se zejména o ochranné známky, jejichž zápis je právním úkonem, který má konstitutivní povahu a přihlašovatel se tak vlastníkem známky stává až ke dni zápisu do rejstříku ochranných známek. Domnívám se, že v takovém případě se analogicky uplatní postup jako u přechodu vlastnického práva k věcem nemovitým. V druhé větě tohoto ustanovení se obchodní zákoník zabývá situací, kdy je k nabytí či zachování těchto práv potřebné uskutečňovat určitou podnikatelskou činnost. V takovém případě se aplikuje princip kontinuity, kdy se do požadované doby započítává i ta, po kterou byla požadovaná činnost vykonávána při provozu podniku před jeho prodejem.

Některých práv se však prodej nemůže týkat bez dalšího, jedná se o ta, která upravuje ust. § 479 odst. 2, stanovující, že k přechodu práv nedochází, pokud by to odporovalo smlouvě o poskytnutí výkonu práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví nebo povaze těchto práv. Od tohoto ustanovení se pro jeho kogentní povahu nelze odchýlit. Možnost přechodu takových práv však existuje, jak je popsáno níže.

Součástí převáděných práv mohou být i práva vyplývající z licenční smlouvy k předmětu průmyslového vlastnictví upravené v ust. § 508 a násl. ObchZ, na základě které je nabyvatel licence oprávněn ve sjednaném rozsahu a na stanoveném území vykonávat práva z průmyslového vlastnictví, přičemž samo toto právo zůstává poskytovateli licence. Podle ust. § 511 odst. 2 ObchZ není nabyvatel oprávněn přenechat výkon poskytnutých práv jiným osobám. Jedná se o dispozitivní ustanovení a je tedy možné, aby smlouva umožnila přenechání licence dalším osobám. V případě, kdy by prodávající byl nabyvatelem licence, a licenční smlouva mu umožňovala přechod licence, došlo by bez dalšího k přechodu práv vyplývajících z licenční smlouvy při prodeji podniku. Pokud by smlouva neobsahovala ustanovení, ve kterém by byl obsažen souhlas s přechodem licence, nenabývá kupující tato práva na základě smlouvy

o prodeji podniku, a to pro rozpor s ust. 479 odst. 2 ObchZ. Domnívám se, že i dodatečně získaný souhlas poskytovatele licence umožní přechod práv z ní poskytovaných. Kupující má samozřejmě také možnost upravit si s poskytovatelem licence práva k duševnímu vlastnictví individuálně. V případě, že by tedy práva z licenční smlouvy kupující nenabyl, ačkoli je podle smlouvy o prodeji podniku a prohlášení prodávajícího nabyt měl, vznikly by prodávajícímu práva z odpovědnosti za vady a mohl by požadovat poskytnutí slevy z kupní ceny či dokonce právo odstoupit od smlouvy. Nadto, pokud by získal oprávnění k výkonu práv obsažených v předmětné licenční smlouvě, domnívám se, že by mohl také požadovat po prodávajícím náklady, které byly nutné k získání takového oprávnění. Výše uvedené obdobně platí i pro licenční smlouvu dle zk. č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

Odlišný způsob převodu práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví se bude uplatňovat při převodu majetku státu, jak je uvedeno v ust. § 16 zk. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, který stanoví, že tato práva se převádějí na základě smlouvy mezi nabyvatelem a podnikem, nikoli tedy ze zákona.

Úprava přechodu průmyslových práv se v NOZ omezila pouze na konstatování zákazu převodu práv z průmyslového vlastnictví, jestliže to vylučuje smlouva, kterou bylo takové právo prodávajícímu poskytnuto nebo pokud to vylučuje povaha takového práva. Obsahově tedy NOZ přejal ust. § 479 odst. 2 ObchZ.

4.4.5. Přechod ostatních vybraných práv a závazků

Na základě smlouvy o prodeji podniku dochází k přechodu různorodých práv a závazků, vznikajících z různých právních nebo i protiprávních úkonů. Některé z nich jsou upraveny dokonce zvláštními zákony, nebo pokud nejsou převáděny na základě smlouvy o prodeji podniku, vztahuje se na ně speciální úprava. Tak tomu bude např. v případě přechodu obchodního podílu, kdy Nejvyšší soud⁷⁷ řešil otázku, zda na základě smlouvy o prodeji podniku dojde k přechodu obchodního podílu nebo je nadto potřeba uzavřít i smlouvu podle ust. § 115 ObchZ. Ve svém rozhodnutí došel k závěru, že k přechodu vlastnického práva dochází u věcí, s výjimkou většiny věcí nemovitých, ke

⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.10.2002, sp. zn. 14 Cmo 41/2003.

dni účinnosti smlouvy o prodeji podniku, stejně tak i u jiných majetkových hodnot jakou je obchodní podíl. Dle závěru Nejvyššího soudu tedy není potřeba postupovat podle ust. § 115 ObchZ, jelikož úprava vztahující se k prodeji podniku je k ní ve vztahu speciality.

V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud odkazoval na další ze svých rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 314/2001 ze dne 30.10.2002, kterým poukazoval na podobnou situaci, kdy Nejvyšší soud rozhodl, že: „...*právní úpravou smlouvy o prodeji podniku je ve vztahu k zákonu o cenných papírech o převodu listinných cenných papírů i k odpovídající úpravě zákona směnečného a šekového třeba považovat za právní úpravu zvláštní...*“. Z toho pak dovodil, že listinné cenné papíry, které jsou součástí převáděného podniku, přecházejí na kupujícího bez dalšího, aniž by bylo nutné postupovat podle příslušných předpisů, zejména není nutné tyto cenné papíry opatřit indosamentem.

Jak jsem výše uvedl, při prodeji podniku dochází, až na výjimky, k přechodu veškerých soukromoprávních práv a závazků. Pod takové kritérium by se jistě daly podřadit i vztahy orgánů podniku či jejich členů k prodávajícímu, jelikož právě např. statutární orgány se z nemalé části podílejí na provozu podniku. Jak ovšem vyplývá z aktuální judikatury, není tomu tak a práva a závazky z takovýchto vztahů na kupujícího nepřecházejí. Na základě několika rozhodnutí Nejvyššího soudu⁷⁸ se domnívám, že tato skutečnost nemá povahu jedné z řady výjimek z přechodů práv a závazků, spíše bych se přiklonil k tomu, že se jedná o zcela jinou situaci. V prvním rozhodnutí soud na základě výkladu ust. § 194 odst. 5 dospěl k závěru, že odpovědnost člena představenstva je vztahem ke společnosti, který byl založen na základě zvolení do této funkce a jedná se tedy o vztah, který není součástí podniku, jako je tomu u zaměstnanců, a nepřechází tak převodem podniku na kupujícího. V druhém rozhodnutí pak tento závěr rozvedl za pomoci výkladu ust. § 5 a § 476 ObchZ, dle kterého účelem smlouvy o prodeji podniku je zachování funkčnosti podniku, tudíž s podnikem přecházejí mj. i zaměstnanci podniku. Avšak dle názoru soudu není třeba, aby s ním přešly jeho orgány či členové takových orgánů. V případech, kdy je nabyvatelem podniku fyzická osoba nebo obchodní společnost jiného typu, to dokonce není ani právně možné. Pokud by nabyvatelem byla obchodní společnost stejného typu, má pak

⁷⁸Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn.29 Cdo 1499/2010 ze dne 8.12.2011 a rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2915/2010 ze dne 8.12.2011.

tato své vlastní orgány, které nelze prodejem podniku zdvojit. Většinou se tedy jedná o orgány, jež jsou voleny jinými orgány společnosti a jsou spjaty zejména s ní, nikoli s podnikem. Z výše uvedeného soud také dovodil, že logické není ani to, aby na kupujícího přecházely i vztahy vzniklé mezi společností a jejími orgány a práva a závazky z těchto vztahů vzniklé.

4.5. Odpovědnost za vady při prodeji podniku a odstoupení od smlouvy

Obchodní zákoník zná několik druhů odpovědnosti za vady při prodeji podniku. Jedná se o odpovědnost za vadné věci, za chybějící věci, speciální odpovědnost za nezpůsobilost podniku pro provoz stanovený ve smlouvě a odpovědnost za vady právní. Z výše uvedeného rozdělení vyplývá, že vady můžeme obecně rozdělit na vady faktické a vady právní. Úprava vztahující se k výše popsanému rozdělení odpovědností se nachází v ust. §§ 484 – 486 ObchZ. Žádné z těchto ustanovení dle § 263 ObchZ není kogentní povahy a použije se v případě, že si strany nesmluví něco jiného. V takovém případě je třeba dle mého názoru v dohodě zohlednit ust. § 574 odst. 2, který zakazuje vzdát se práv, která mohou v budoucnosti teprve vzniknout. Není tedy možné aplikaci těchto ustanovení zcela vyloučit.

K výše uvedeným druhům odpovědnosti za vady zavádí ust. § 484 ObchZ do vztahů vznikajících z uzavření smlouvy o prodeji podniku další druh odpovědnosti, a to zvláštní odpovědnost za škodu. Na základě tohoto ustanovení je prodávající povinen upozornit kupujícího na vady, o kterých ví nebo musel vědět, a které vážnou na převáděných věcech, právech nebo jiných majetkových hodnotách.

Jak plyne ze znění příslušného ustanovení má prodávající povinnost upozornit kupujícího na vady po celou dobu realizace záměru prodeje podniku. Poslední možnost, kdy tak může učinit, aniž by nastaly stanovené negativní právní následky, je v zápise o převzetí věcí zahrnutých do prodeje, učiněném podle ust. § 483 odst. 1 ObchZ, který jsou strany povinny ke dni účinnosti smlouvy sepsat⁷⁹. Z dikce uvedených ustanovení

⁷⁹ Strany nemusí veškeré věci předat najednou. Ke dni účinnosti by však měly začít s předáváním a sepsáním již předaných věcí. V takovém případě dovozují, že prodávající nemusí

vyplývá, že ust. § 484 ObchZ se nevztahuje pouze na vady na věcech zahrnutých do prodeje, o kterých se sepisuje zápis o předání, ale i na vady práv a jiných majetkových hodnot a je tedy, co do svého obsahu širší než ust. § 483 odst. 1 ObchZ. Má tedy prodávající povinnost do zápisu uvést i vady týkající se práv a jiných majetkových hodnot, které nejsou do zápisu zahrnuty povinně? Pokud by prodávající tuto povinnost neměl, bylo by třeba odpovědět na otázku, zda v důsledku jejich neuvedení bude postižen následky uvedenými v § 484 ObchZ. Jsem přesvědčen, že ano. Pro případ, kdy by vady skutečně nemusel do zápisu zaznamenat, musel by je přesto kupujícímu jakýmkoli způsobem oznámit a to nejpozději k okamžiku pořízení tohoto zápisu. Nicméně jsem přesvědčen, že zmíněná ustanovení jsou natolik srozumitelná, že nemohou být vykládána takovým způsobem, navíc veškeré tyto vady může prodávající sdělit kupujícímu kdykoli před sepsáním daného zápisu. Pokud by tak do chvíle sepisování zápisu neučinil, nemyslím si, že by nebylo možné do zvláštní části zápisu uvést i vady práv a jiných majetkových hodnot, které se samy o sobě do zápisu nezaznamenávají, spolu s vadami na věcech, které jsou v zápise uvedeny. Tento postup považuji za jediný správný. Neuvede-li tedy prodávající veškeré vady⁸⁰, o kterých ví nebo musí vědět, nejpozději v tomto zápise, přistupuje k trvající odpovědnosti za vady na těchto věcech, právech a jiných majetkových hodnotách i odpovědnosti za škodu, které by bylo možné upozorněním kupujícího na dané vady zabránit. Jejich včasné uvedení je naopak liberačním důvodem za případně vzniklou škodu.

Při tvorbě NOZ si byl zákonodárce pravděpodobně vědom této nesrovnalosti, jelikož vymezení toho, co zápis o předání závodu obsahuje, je vymezeno lépe, když ust. § 2179 NOZ stanoví, že do zápisu o vadách se uvádí vše, co závod zahrnuje a co se kupujícímu předává. Lépe je dle mého také stanovené, jaké vady prodávající uvede v tomto zápise, když druhá věta uvedeného ustanovení stanoví, že se jedná o vady předmětu prodeje.

uvést vady, o kterých ví ihned na začátku předávání věcí, ale vždy ke dni či momentu předání konkrétní předávané věci.

⁸⁰ Úmysl zákonodárce je touto právní konstrukcí chránit kupujícího. Proávající má tak povinnost uvést veškeré myslitelné vady, tj. kvantitativní, kvalitativní, právní, vady práv a jiných majetkových hodnot.

Tato povinnost se vztahuje pouze na vady, o kterých prodávající ví nebo musí vědět. Slovní spojení „musí vědět“ je vykládáno objektivně⁸¹. Při jeho aplikaci se tedy přihlíží ke všem okolnostem, které se dané vady a prodávajícího týkají. Plíva S. má za to, že: *„vědomost o vadách...je třeba posuzovat nejen u osob, které podepsaly smlouvu nebo prováděly předání věcí a podepsaly za prodávajícího zápis. Podle okolností případu, zejména pak povahy vady, mohou přicházet v úvahu i jiné osoby, které měly o vadě vědět“*. Podle mého názoru je velice důležité stanovit kritérium, na základě kterého se mají posuzovat osoby způsobilé nebo snad i povinné k tomu, upozornit kupujícího na vady. Takovéto kritérium v daném závěru dle mého není zcela konkrétní. Pokud by za něj byly považovány „okolnosti případu“ a „povaha vady“, domnívám se, že by takto formulované kritérium mohlo být vykládáno příliš široce a nejednotně, což by mezi smluvní strany mohlo vnést značnou nejistotu. Nadto třeba posoudit, zda by v důsledku příliš širokého výkladu nemohly být na některé prodávající kladeny příliš vysoké požadavky. Pokud by za takových podmínek došlo k případu, kdy by o určité vadě prodávající (např. jednatel, zástupce či jiná osoba řídící společnost a podílejší se na realizaci prodeje podniku) nevěděl a vědět ani nemusel, avšak věděli by o ní někteří řadoví zaměstnanci či zaměstnanec a skutečnost by nikomu nesdělili (ať pro svoji nepřítomnost či z jiných důvodů), je otázkou, jak by o daném rozhodl soud. Dle mého názoru, pokud by mělo být požadováno po jiných osobách než po těch, které se aktivně účastní prodeje podniku, aby sdělily příslušné vady, měl by být okruh takových osob v zákoně jasně specifikován nebo by bylo třeba stanovit jasné kritérium, na jehož základě by bylo možné určit, které osoby takovou povinnost mají.

Ustanovení § 2179 NOZ obsahově převzalo ust. § 483 a 484 ObchZ, přičemž v jeho prvním odstavci je stanoveno, že v požadovaném zápise se uvedou věci chybějící, ale také vady předmětu prodeje, o kterých prodávající věděl nebo vědět měl a mohl.

V požadovaném zápise o předání věcí mají být dle ust. §485 ObchZ uvedeny také chybějící a vadné věci, což má kupujícímu sloužit k seznámení se se skutečným stavem podniku ke dni jeho předání. Strany si mohou sjednat provedení zápisu či protokolu o zjištěných vadách i k dřívějšímu datu, nebo vady mohou vytknout přímo ve smlouvě při jejím uzavření. Myslím, že by ale takový postup nebyl zcela vhodný, jelikož podnik

⁸¹ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1128.

bude stále provozován a vzniká riziko výskytu škody v době od uzavření smlouvy do doby předání podniku. V případě, že by zákonné ustanovení bylo nahrazeno dohodou stran v podobě výše zmíněné, je otázkou, zda by prodávající měl povinnost takové vady oznámit kupujícímu při předání podniku.

Prodávající má tedy nejpozději v zápise o předání uvést chybějící věci. Dle zákona jsou za ně považovány věci, které prodávající nepředal kupujícímu, ačkoli mají být dle účetní evidence nebo dle smlouvy součástí převáděného podniku. Chybějící věci mají dle Plívy S.⁸² povahu kvantitativní vady jako u klasické kupní smlouvy. Pokud bude podnik vymezen v souladu s ust. § 482 ObchZ, bude se pro určení chybějících věcí postupovat i v souladu s ust. § 485 ObchZ, tedy podle účetní evidence a smlouvy. Avšak s použitím účetní evidence mohou nastat některé problémy, jak uvedla Pelikánová I.⁸³, jelikož mohou vzniknout pochybnost, zda vše, co je uvedeno v účetní evidenci, je součástí podniku. Tento závěr podporuje i Dědič J.⁸⁴, jenž se domnívá, že do prodeje se nezahrnují např. peníze. Za vhodné řešení tohoto problému považují, aby si strany vymezily převáděné věci, práva a jiné majetkové hodnoty v samotné smlouvě. V takovém případě by chybějícími věcmi byly ty, které nebyly předány, ačkoli je prodávající označil jako součást podniku.

Posoudit, zda se jedná o vadné věci, bude již mírně obtížnější než v předchozím případě. Jelikož se převádí podnik, budou věci jeho součástí pravděpodobně již delší dobu, jsou užívány a určitým způsobem opotřeby. Proto bude potřeba rozlišovat věc vadnou od věci běžně opotřebované. Posuzování vadnosti tak nemůže být stejně přísné jako u věcí nepoužívaných. Kritéria k posouzení, zda se jedná o vadné plnění, jsou stanovena přímo v zákoně. Prvním je to, zda je věc způsobilá sloužit provozu podniku. Z uvedeného vyplývá, že není nutné, aby dané věci skutečně sloužily k provozu podniku, ale to, zda jsou skutečně funkčně využitelné⁸⁵. Druhým kritériem je doba používání věci podle účetní evidence. Vadnost věcí, které slouží provozování podniku

⁸² Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1128.

⁸³ Pelikánová I., Komentář k § 485 ObchZ, ASPI, ID: LIT17690CZ.

⁸⁴ Dědič, J.: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, 1993, č. 2, str. 111.

⁸⁵ Bejček/Eliáš/Raban a kol., Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, 5. Vydání, C.H.BECK,2010, str. 293.

delší dobu, bude posuzována mírněji, než vadnost těch, které podniku slouží kratší dobu. Na stav takových věcí tedy budou kladeny vyšší nároky. I tato úprava má dispozitivní charakter a strany její aplikaci mohou přiměřeně modifikovat. V takovém případě se smluvní strany musí zamyslet, zda jsou schopny ve smlouvě specifikovat vlastnosti, které převáděné věci musí splňovat, aby nedošlo k neočekávanému přerušení provozu podniku. Kupující si také může vymínit smluvní úpravu odpovědnosti za vadné věci jen u některých z nich, kdy např. bude požadovat předložení určitých certifikátů či kontrolních protokolů od třetího subjektu.

Na základě ust. § 486 ObchZ můžeme výše popsané vady dále rozdělit na vady zjevné a vady skryté. Za vady zjevné jsou považovány chybějící věci a zjistitelné vady věci. Pokud bychom chtěli přesněji definovat vady zjistitelné, nejpraktičtějším způsobem bude dle mého názoru jejich negativní vymezení. Budou jimi tedy veškeré vady, které nesplňují definici věcí chybějících a nejsou vadami zjistitelnými až při provozu podniku, tj. vadami, které je schopna zjistit osoba s odbornými znalostmi⁸⁶. Z výše uvedeného bychom mohli dovodit i definici pozitivní, kdy by se za vady zjistitelné mohly považovat ty vady, které je schopen při prohlídce předávaných věcí odhalit i laik při vynaložení běžné pozornosti. Vady zjevné musí být zaznamenány v zápise učiněném dle ust. § 483 odst. 1. Pokud tam uvedeny nebudou, nastupují vůči kupujícímu negativní následky a ten ztrácí možnost úspěšně se domáhat práva z odpovědnosti za vady před soudem. Toto pravidlo nebude platit v případě, kdy prodávající o zjistitelných vadách a chybějících věcech v době předání věděl.

Jelikož skryté vady jsou zjistitelné až při provozu samotného podniku, je kupující povinen je oznámit prodávajícímu hned kdy se o nich dozvěděl nebo při vynaložení odborné péče mohl dozvědět bez zbytečného odkladu. Možnost oznámení vady je však také časově omezena, a to objektivní lhůtou v délce šesti měsíců ode dne účinnosti smlouvy. I zde platí, že pokud nedojde k oznámení vad včas, nemůže se kupující svého práva s úspěchem domáhat u soudu. Soud k těmto skutečnostem nepřihlédne ze zákona, jelikož obchodní zákoník stanoví, že se pro tyto případy obdobně použije ust. § 428 odst. 2 ObchZ, které stanoví, že v případě soudního sporu se k výše uvedenému přihlédne v případě, když prodávající před soudem namítne, že kupující nesplnil svou

⁸⁶ Pelikánová I., Komentář k § 486 ObchZ, ASPI, ID: LIT17691CZ.

oznamovací povinnost včas. Pokud kupující splní oznamovací povinnost včas, má právo na přiznání přiměřené slevy z kupní ceny odpovídající chybějícím nebo vadným věcem. Na určení výše slevy z kupní ceny se obdobně použije ust. § 439 ObchZ, na základě kterého má kupující nárok na slevu, která odpovídá rozdílu mezi kupní cenou věci bez vad a věci s vadami. Způsob poskytnutí slevy může spočívat ve snížení kupní ceny před jejím zaplacením nebo vrácení částky z kupní ceny odpovídající slevě, pakliže byla již zaplacená. Kupující však ve vztahu k těmto vadám nemá právo požadovat jejich bezplatné odstranění⁸⁷, tak jako v případě smlouvy kupní. Obchodní zákoník přiznává kupujícímu právo uplatnit nárok na slevu z kupní ceny i v dalším případě, a to za předpokladu, že na něho přešly závazky, které nebyly uvedeny v účetní evidenci v době účinnosti smlouvy. Prodávající se může od poskytnutí slevy osvobodit, pokud dokáže, že kupující o takovýchto závazcích v době uzavření smlouvy věděl. Kupující se o nich mohl dozvědět ze smlouvy, z jednání o uzavření smlouvy či jiným způsobem.

Nárok na poskytnutí přiměřené slevy z kupní ceny bude mít kupující i v dalším případě, který je upraven v ust. § 486 odst. 3 ObchZ. Toto ustanovení poskytuje prostřednictvím odpovědnosti za vady ochranu kupujícímu, jelikož na něho automaticky přecházejí veškeré závazky prodávajícího. Kupující tak nemůže nikterak ovlivnit přechod těchto závazků. Může pak nastat situace, kdy na kupujícího přejdou i takové závazky, které nebyly uvedeny v účetní evidenci převáděného podniku v době nabytí účinnosti smlouvy o prodeji podniku. Popsané následky nenastanou, věděl-li kupující o takovýchto závazcích. Nepostačí, pokud by o nich pouze vědět musel či mohl. Takovou skutečnost prokazuje prodávající a může ji dokázat např., pokud by daný závazek byl uveden ve smlouvě či byl kupujícímu sdělen na jednáních při uzavření smlouvy. Z daného ustanovení zcela logicky vyplývá, že pokud se kupující o daných závazcích dozvěděl v době mezi uzavřením a účinností smlouvy, není dotčen jeho nárok na poskytnutí přiměřené slevy.

Mezi práva plynoucí z vad souvisejících s prodáváním podnikem se neřadí pouze přiměřená sleva z kupní ceny, jak je uvedeno výše. Kupující má možnost za splnění podmínek uvedených v ust. § 486 odst. 2 a odst. 4 ObchZ od smlouvy odstoupit. V prvním případě mu toto právo vznikne za splnění několika podmínek. Charakter vad

⁸⁷ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1130.

musí být natolik závažný, že na jejich základě není podnik způsobilý provozu, který je stanovený ve smlouvě. Kupující musí dále vady včas oznámit. Způsob a lhůty k jejich oznámení jsou stanoveny v předešlých ustanoveních, vady by tedy měly být oznámeny nejpozději v zápise podle § 483 odst. 1 ObchZ. Zákon v tomto případě dále rozlišuje vady odstranitelné a neodstranitelné. Pokud se bude jednat o vady odstranitelné, je kupující povinen prodávajícímu poskytnout přiměřenou lhůtu, ve které je prodávající oprávněn pokusit se vady odstranit. Proávající má tedy právo k poskytnutí přiměřené lhůty. Až v případě, že se prodávajícímu vady odstranit nepodaří nebo se jedná o vady neodstranitelné, může kupující od smlouvy odstoupit. Z uvedeného je zřejmé, že pokud prodávající vady odstraní, zaniká kupujícímu právo k odstoupení od smlouvy. Z porovnání ust. § 486 odst. 1 a odst. 2 vyplývá několik skutečností. Vady, o kterých se hovoří v druhém odstavci, jsou vadami závažnějšími, jelikož se negativně dotýkají provozu podniku, a proto s nimi zákonodárce spojuje možnost odstoupení od smlouvy, zatímco vady v odstavci prvním takové intenzity nedosahují, a proto i následky s nimi spojené jsou mírnějšího charakteru. Za zvláštnost těchto dvou ustanovení považuji to, že z každého vyplývají pro prodávajícího jiné povinnosti, přičemž nelze povinnosti plynoucí z jednoho ustanovení aplikovat za podmínek druhého ustanovení.

Osobně bych tuto úpravu mírně poupravil ve prospěch prodávajícího, když minimálně v ust. § 486 odst. 1 bych mu poskytl možnost zprostit se povinnosti poskytnutí slevy z kupní ceny za předpokladu, že ve lhůtě mu poskytnuté a přiměřené kupujícímu tuto vadu odstraní. A naopak, do ust. § 486 odst. 2 bych pro případ výskytu vad neodstranitelných poskytl kupujícímu právo na poskytnutí přiměřené slevy z kupní ceny, a to z následujících důvodů. K realizaci smlouvy o prodeji podniku je třeba, aby smluvní strany vynaložily značné úsilí a nemalé finanční a časové náklady, proto mi připadá neúčelné, že se v případě výskytu neodstranitelné vady kupující rozhodne neodstoupit od smlouvy, aby neměl jakoukoli možnost kompenzace takovéto vady. Není vyloučeno, že ačkoli by podnik nebyl schopný k provozu uvedenému ve smlouvě, byl by však způsobilý k mírně odlišnému provozu, jehož realizace by pro kupujícího byla stále výhodnější, nežli odstoupení od smlouvy.

Dovolil bych si také poukázat na to, že k tomu, aby kupujícímu vzniklo právo odstoupit od smlouvy o prodeji podniku za podmínek ust. § 486 odst. 2 je třeba, aby byl ve smlouvě stanoven provoz, ke kterému má být podnik způsobilý. Pokud by ve

smlouvě stanoven nebyl, je otázkou, zda by kupujícímu vzniklo právo odstoupit od smlouvy. Pelikánová I. uvádí, že se nejedná o nezpůsobilost provozu obecně, ale o nezpůsobilost k provozu uvedenému ve smlouvě⁸⁸. Jelikož smluvní strany nemají výslovnou povinnost ve smlouvě uvést, k jakému účelu má být podnik způsobilý, může nastat situace, kdy toto určení ve smlouvě bude skutečně chybět. V takovém případě by výskyt vad nebyl nikterak sankcionován, což je dle mého názoru minimálně nežádoucí stav.

Domnívám se proto, že pro takový případ by bylo zcela dostačující, pokud určení provozu, ke kterému má být podnik způsobilý, bude vyplývat ze smluvních ustanovení a nebude nutné uvádět ho ve smlouvě výslovně. Navíc předpokládám, že kupujícímu bývá známo, k jakému provozu je podnik určen, což bývá většinou i jeden z důvodů, proč se kupující daný podnik rozhodne koupit. Pokud by chtěl kupující provoz změnit, je rozumné předpokládat, že tuto skutečnost uvede ve smlouvě. Nezdá se mi totiž pravděpodobné, že pokud by kupující chtěl podnik způsobilý pro provoz vyrábějící automobilové součástky a kupoval by podnik, vyrábějící modely aut, stačilo by mu neformální ubezpečení, že podnik k takovému provozu způsobilý je a nepožadoval by po prodávajícím, aby ve smlouvě prohlásil požadovanou způsobilost. Zatímco pokud bude mít kupující zájem o podnik, který bude vyrábět např. stavební materiály a sám je bude chtít rovněž vyrábět, nemyslím si, že by bylo nutné to ve smlouvě výslovně uvádět. V takovém případě by stačilo nezpůsobilost provozu vytknout jako vadu dle ust. § 486 odst. 2 ObchZ. Otázkou je, jaký následek by mělo, pokud by byl převeden podnik, který není způsobilý k žádnému provozu. V takovém případě bude dle mého názoru mít kupující právo na základě argumentu a *minoris ad maius* odstoupit vždy. Tak by tomu dle mého názoru nebylo v případě, pokud by si strany smluvily, že předmětem prodeje je právě neprovoznoschopný podnik a kupující by si byl vědom toho, že k jeho uvedení do provozu vynaloží určité náklady. Otázkou však je, zda by se stále jednalo o smlouvu o prodeji podniku či jiný smluvní typ. Domnívám se, že tento závěr bude vždy záležet na podrobném posouzení konkrétních případů. V situaci, kdy podnik bude mít veškeré své složky a bude splňovat náležitosti podniku, a přesto z nějakého důvodu nebude funkční, jsem přesvědčen, že se o smlouvu o prodeji podniku stále bude jednat.

⁸⁸ Pelikánová I., Komentář k § 486 ObchZ, ASPI, ID: LIT17691CZ.

Pokud neprovozuschopnost bude spočívat právě v absenci některé z podstatných složek podniku, připouštím, že by se mohlo jednat i o jiný smluvní typ, ať už kupní smlouvu či smlouvu nepojmenovanou. Na odstoupení od smlouvy se přiměřeně použijí ustanovení kupní smlouvy upravující nemožnost odstoupení od smlouvy, které jsou uvedeny v ust. § 441 ObchZ. Na základě těchto ustanovení Plíva S. dovozuje, že právo kupujícího odstoupit od smlouvy není vyloučeno, pokud se stav podniku změnil důsledkem jeho běžného provozu⁸⁹.

Obecná úprava právních vad, vyjma právních vad vzniklých z existence závazků přešlých na kupujícího bez jeho vědomí, vztahujících se k prodeji podniku je v obchodním zákoníku poskytnuta nepřímo, když zákonodárce, namísto jejich výslovné úpravy, odkazuje prostřednictvím ust. § 486 odst. 4 ObchZ na obdobné použití ust. §§ 433 – 435 ObchZ, které obsahují úpravu právních vad vzniklých z kupní smlouvy. Z těchto ustanovení pak vyplývá, že o právní vady se bude jednat např. v případě, kdy je podnik zatížen právy třetích osob a kupující s omezením z nich vzniklých nevyslovil souhlas nebo nedošlo k přechodu některých práv, která jsou součástí podniku. V případě práva třetí osoby týkající se průmyslového či duševního vlastnictví, může se o právní vadu jednat např. i tehdy, kdy takové právo požívá právní ochrany dle právního řádu státu, ve kterém má kupující sídlo. Pokud však kupující v době uzavření smlouvy o prodeji podniku o právu třetí osoby věděl či prodávající byl povinen při plnění svých povinností postupovat podle pokynů, které obdržel od kupujícího, nevzniká kupujícímu nárok plynoucí mu z právních vad. Pokud tedy třetí osoba uplatní vůči kupujícímu právo k podniku či některé jeho složce, je kupující povinen bezodkladně o této skutečnosti informovat prodávajícího s uvedením charakteristiky daného práva. Stejná situace platí i v případě, kdy třetí osoba mající právo k podniku či jeho části ho neuplatnila vůči kupujícímu, ale kupující se o něm přesto dozvěděl. Pokud by se kupující chtěl úspěšně domáhat práva vyplývajícího mu z právní vady u soudu, je nutné, aby nejdříve splnil výše uvedenou oznamovací skutečnost. Pokud tak neučiní a prodávající tuto skutečnost namítne, nemohou mu být přiznána práva příslušející mu z právních vad. Výjimkou bude situace, kdy se prodávající dověděl o právní vadě dříve, nebo alespoň současně s kupujícím.

⁸⁹ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1130.

Jelikož ust. § 435 odst. 4 ObchZ, které se obdobně použije na právní vady podniku, odkazuje dále na ust. §§ - 436 – 441 ObchZ, bude se i úprava nároků z právních vad kupujícího při prodeji podniku řídit těmito ustanoveními obsahujícími nároky z právních vad u kupní smlouvy. Nároky kupujícího se budou lišit v tom, zda se jedná o podstatné porušení smlouvy (§ 436 ObchZ) nebo nepodstatné porušení smlouvy (§ 437 ObchZ) Pro oba druhy porušení smlouvy jsou společnými nároky právo požadovat odstranění vad (ať již opravou či dodáním náhradního zboží) nebo právo na přiměřenou slevu z kupní ceny. Navíc může kupující od smlouvy odstoupit v případě podstatného porušení smlouvy či v případě, pokud prodávající v příslušné lhůtě vady neodstraní a kupující ho o svém úmyslu informoval při stanovení lhůty či ve lhůtě přiměřené.

Z posledního ustanovení § 486 vyplývá, že kupující má právo i na náhradu škody či bezdůvodné obohacení, avšak může se domáhat práv z nich plynoucích pouze v případě, nebylo-li možné se stejného domáhat z titulu odpovědnosti za vady prodávajícího podniku. Stejně tak, pokud kupujícímu vznikl nárok na slevu z kupní ceny, není oprávněn požadovat náhradu ušlého zisku, který mu vznikl v souvislosti s nedostatkem vlastností zboží. Je třeba si také uvědomit, že celá úprava odpovědnosti za vady a škodu při prodeji podniku je dispozitivního charakteru a smluvní strany mají možnost svá práva a povinnosti z nich plynoucí modifikovat, ať už je zmírnit či zpřísnit. Domnívám se, v souladu s dříve uvedeným, že strany nemají možnost tuto úpravu zcela vyloučit či nepřiměřeně zmírnit v takovém rozsahu, že by se kupující většiny svých práv do budoucna vzdal.

Jak z výše uvedeného vyplývá, má kupující v několika případech možnost od smlouvy o prodeji podniku odstoupit. Následky tohoto úkonu budou oproti např. kupní smlouvě komplexnější, jelikož bude třeba zpět převést vlastnická práva k movitým i nemovitým věcem, převést zpět práva a závazky a nelze také opomenout, že v ideálním případě bude zachována funkčnost podniku, který byl stále provozován, z čehož pravděpodobně vzniknou nová práva a závazky.

Taková situace je nově výslovně upravena v ust. § 2182 NOZ, který smluvním stranám ukládá povinnosti pro případ, kdy některá z nich od smlouvy o koupi závodu odstoupí a stanoví, že v takovém případě na prodávajícího přecházejí pohledávky a dluhy, které k závodu náleží. Avšak z dluhů prodávající nabývá pouze ty, o jejichž

existenci věděl nebo je musel rozumně předpokládat. Pro případ, že by věřitel neudělil souhlas k převzetí dluhů prodávajícím, ručí kupující za jejich splnění. Notifikační povinnost v tomto případě vázne na kupující, kdy je povinen oznámit svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy nabyt prodávající, že závazek zanikl odstoupením od smlouvy. I zde se přechod pohledávek řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.

Následky odstoupení od smlouvy o prodeji podniku nejsou upraveny speciálními ustanoveními, proto se na ně aplikují některá obecná ustanovení o odstoupení od smlouvy v obchodním zákoníku, konkrétně např. ust. 349 ObchZ, který stanoví, že odstoupením od smlouvy dochází k jejímu zániku a od doručení tohoto právního úkonu druhé straně nelze tento odvolat či měnit bez souhlasu druhé strany. V takovém případě je důležitý i § 351 odst. 1, který stanoví, že odstoupením zanikají všechna práva a povinnosti, z čehož vyplývá, že k jejich zániku dochází přímo ze zákona. V praxi mohou vzniknout nejasnosti ohledně vztahu odstoupení a převedených práv a povinností. V odborné literatuře je nezřídka citován starší rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31.10.1995, sp. zn. 15 Ca 446/94, který se zabývá vlivem odstoupení od smlouvy na převedené nemovitosti. V tomto rozsudku se stanoví, že zánikem smlouvy o prodeji podniku zároveň zaniká i právní titul, na základě kterého kupující nemovitost nabyt. To má mj. za následek i to, že takovýto převod pozbývá účinnosti⁹⁰. Katastrální úřad tuto skutečnost vyznačí pouze záznamem, který má (na rozdíl od vkladu) deklaratorní charakter a k vypořádání práv a povinností mezi smluvními stranami pak dojde na základě ust. § 351 ObchZ. Vlivem odstoupení od smlouvy na převod nemovitosti se zabýval i Nejvyšší soud⁹¹, z jehož rozhodnutí výše uvedené také vyplývá. Zajímavé je také rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2005, sp. zn. 29 Odo 1103/2004, které se zabývá otázkou, zda v případě odstoupení od smlouvy o prodeji podniku ze strany prodávajícího na něho zpět přechází spolu s nemovitostí i zástavní právo, které vzniklo v době mezi účinností a odstoupením od smlouvy. Vyřešení této otázky závisí na vědomosti prodávajícího o tom, zda v době odstoupení věděl nebo musel vědět o existenci zástavního práva váznoucího na nemovitosti.

⁹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11.3.1998, sp. zn. 1 Odon 26/97.

Práva a závazky, které kupujícímu vznikly v době po převodu podniku, jsou právy a závazky jeho, protože vznikají jemu jako podnikateli a odstoupením od smlouvy nepřecházejí na prodávajícího. Proto se odstoupení od smlouvy týká zvláště těch pohledávek a závazků, práv a povinností, které na kupujícího přešly s podnikem a ke dni odstoupení stále trvají. Aplikací ust. § 477 odst. 1 ObchZ a § 526 OZ dovedíme povinnost kupujícího oznámit dlužníkům závazků, které jsou odstoupením dotčeny, že jejich věřitelem se znovu stal prodávající a prodávající v souladu s § 477 odst. 4 ObchZ má povinnost oznámit svým staronovým věřitelům, že se opět stává jejich dlužníkem. Nesplnění těchto povinností může být sankcionováno vznikem odpovědnosti za škodu. Kopáč L. a Švestka J.⁹² mj. uvádí, že prodávající se znovu stává stranou pouze těch smluv, které existovaly v době přechodu podniku, a zpět na něho přecházejí smlouvy pouze v takovémto rozsahu, Tak např. dovedili, že: *„dluhy, které vznikly nezaplacením sociálního a zdravotního pojištění z pracovněprávních vztahů po uzavření smlouvy, je povinen platit kupující jako podnikatel, nikoli prodávající“*⁹³. Z výše uvedeného je patrné, že i v případě odstoupení od smlouvy jsou následky tohoto právního úkonu často závislé na některých zvláštnostech daného případu a je proto vždy nutné důkladně se seznámit s potřebnými okolnostmi.

5. Ochrana práv třetích osob při prodeji podniku

5.1. Povinnost informovat třetí osoby

Prodejem podniku dochází také ke změně osob ve smluvních vztazích. Dochází buď k postoupení pohledávky, nebo převzetí dluhu. Úprava vztahující se na prodej podniku je poněkud mírnější než obecná úprava, vztahující se k těmto institutům, např. v případě přechodu závazku nevyžaduje, na rozdíl od ust. § 531 odst. 1, souhlas věřitele tohoto závazku se změnou osoby dlužníka. Přechod pohledávek se dle ust. § 477 odst. 2 jinak řídí obecnými ustanoveními o přechodu pohledávek obsaženými v ust. §§ 524 – 530

⁹²Kopáč L., Švestka J., K některým účinkům odstoupení od smlouvy o prodeji podniku, ASPI: LIT6953CZ, 1997.

OZ. Právě z toho důvodu jsou tyto třetí osoby chráněny mimo jiné i tím, že smluvním stranám smlouvy o prodeji podniku je uloženo informovat tyto třetí osoby o takovýchto skutečnostech. Tato povinnost je obsažena v ust. § 477 odst. 4 ObchZ, když kupujícímu ukládá oznámit všem věřitelům převzetí závazků, které na něho přešly společně s podnikem. Prodávajícímu je pak uložena povinnost oznámit všem dlužníkům, že došlo k přechodu jejich pohledávek. Nutno podotknout, že s pohledávkami přechází také veškeré jejich příslušenství a ostatní práva s nimi spojená⁹⁴. Splnění této povinnosti je žádoucí také z dalších dvou důvodů. Zabrání se tím situaci, kdy by snad dlužník přešlého závazku splnil prodávajícímu, čímž by bylo možné kupujícího zkrátit na jeho právech. Pokud by se tak skutečně stalo a dlužník by splnil prodávajícímu a kupující to zjistil, byl by nucen k vynaložení nákladů na získání tohoto plnění. Takto by se tedy mělo předejít oběma situacím.

Kupující i prodávající mají ke splnění této povinnosti stanovenou lhůtu, a to „*bez zbytečného odkladu*“. V daném ustanovení není stanoveno, odkdy tato lhůta běží, ale domnívám se, že je možné považovat za rozhodující momenty k počátku běhu lhůty pouze dvě skutečnosti. Za přípustný považuji moment, kdy se smluvní strany dozvěděly o tom, že ke změně v osobě dlužníka dojde nebo ode dne účinnosti smlouvy o prodeji podniku. Osobně bych zvolil druhou možnost, jelikož v prvním případě nemusí být tento moment zcela jasný, navíc v mezidobí od tohoto okamžiku do přechodu pohledávek může ze strany dlužníků dojít ke splnění jejich povinnosti. Dokonce si nemyslím, jak uvedla Pelikánová I.⁹⁵, že by tímto okamžikem mělo být uzavření smlouvy, tedy moment, kdy se strany dohodly, jelikož i v takovém případě může dojít k zániku či změně pohledávky či závazku, ve smlouvě může být obsažena odkládací podmínka atp. Domnívám se, že oním okamžikem podstatným pro běh lhůty ke splnění informační povinnosti je právě den, kdy se smlouva stane účinnou. Pokud svojí povinnost nesplní kupující, sankcí bude, že se neinformovaný dlužník zprostí své povinnosti i tak, že ji splní prodávajícímu. Smluvní strany jsou případně povinny nahradit i škodu, která vznikne v důsledku porušení této povinnosti. Takováto úprava je podle mého názoru dostačující, nicméně by nemuselo být na škodu, pokud by obě strany měly informační

⁹⁴ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1121.

⁹⁵ Pelikánová I., Komentář k § 477 ObchZ, ASPI: LIT17682CZ.

povinnost stejnou, tedy obě strany by prodej podniku oznamovaly dlužníkům i věřitelům. Tímto by pak vzrostla ochrana třetích osob i míra jistoty při prodeji podniku.

Prostřednictvím ust. § 2177 odst. 2 NOZ dochází ke změně v notifikační povinnosti, když již vázne pouze na prodávajícím. Předpokládá se totiž, že on zná nejlépe svůj podnik, proto oznámí svým věřitelům i dlužníkům, že závod prodal a komu. Neučiní-li tak, může tuto skutečnost prokázat kupující, avšak náklady s tím spojené může požadovat po prodávajícím, který porušil svoji povinnost. Ze znění samotného ustanovení vyplývá, že k oznámení může či snad má dojít až po prodeji podniku, a to bez zbytečného odkladu, jehož výklad je dle mého názoru obdobný, jako v úpravě obsažené v obchodním zákoníku.

Pod informační povinnost bych dle mého názoru a na základě jejího charakteru zařadil i povinnost prodávajícího nechat prodej zapsat do obchodního rejstříku upravenou v ust. § 488 ObchZ. Tato povinnost se týká subjektů, zapsaných v obchodním rejstříku. Splnění takové povinnosti nelze vyžadovat např. po fyzické osobě, která tam zapsána není. S tímto zápisem se na prodávajícího váže i další omezení. Pokud právnická osoba prodala podnik, tvořící její jmění, může ukončit svoji likvidaci a být vymazána z obchodního rejstříku teprve 1 rok od prodeje podniku za podmínky, že v této době nebyl podán odpor podle ust. § 478 ObchZ. Později tak prodávající může učinit, pokud nároky z práva vzniklého podáním odporu byly zajištěny nebo uspokojeny, resp. pokud byly v soudním řízení úspěšně uplatněny.

5.2. Právo k podání odporu

Podle mého názoru velice důležitý institut smlouvy o prodeji podniku obsahuje ust. § 478 ObchZ, jenž za splnění podmínek v něm uvedených poskytuje věřiteli pohledávky převedené společně s podnikem, právo podat u soudu odpor. Institut odporu spočívá v následcích, které způsobuje. Věřitel se jeho podáním u soudu domáhá rozhodnutí, že převod samotného závazku je vůči němu neúčinný. Pokud mu soud v jeho požadavcích vyhoví, je věřitel oprávněn požadovat plnění na prodávajícím stejně, jako kdyby k prodeji podniku vůbec nedošlo. Následkem úspěšného uplatnění odporu je tedy relativní neúčinnost prodeje podniku a přechodu pohledávky vůči prodávajícímu. K tomu, aby věřiteli převedené pohledávky vůbec vzniklo toto právo, musí být splněn

základní předpoklad, a to, že přechodem pohledávky musí nepochybně dojít ke zhoršení její dobytnosti oproti stavu před prodejem. Takové zhoršení pak dokazuje věřitel. Problém dle mého nastává při pokusu vymezení „nepochybného zhoršení dobytnosti pohledávky“. K pochopení tohoto vymezení je třeba si uvědomit výskyt institutu odporovatelnosti i v dalších předpisech, zejména obecnou odporovatelnost podle ust. § 42a OZ. Právě úprava obsažená v občanském zákoníku se od té v ust. § 478 ObchZ liší minimálně tím, na jaké skutkové případy dopadá, resp. tím, že její uplatnění je vázáno na dlužníkův úmysl. V tomto případě není dle mého názoru nutné, aby se zhoršení dobytnosti pohledávky posuzovalo pouze z objektivních hledisek, ale účelnější je posuzovat celou situaci co nejkomplexněji, tedy ve všech souvislostech, ať subjektivních či objektivních. Nicméně Nejvyšší soud popsal některé skutečnosti, z kterých je možné usuzovat, že došlo k nepochybnému zhoršení dobytnosti dané pohledávky⁹⁶. Výslovně soud zmínil konkrétní projevy subjektů, např. „...*chování nového majitele v bezprostřední souvislosti s uzavřením smlouvy o prodeji podniku*...“. V daném případě se jednalo o nezáměr na plnění převzatých závazků. Dalším znakem, na který bylo v tomto rozhodnutí poukázáno, je prvek spekulativnosti vyskytující se při prodeji podniku, např. pokud prodaný podnik kupující ten samý den prodá dále. Domnívám se, že na zhoršení dobytnosti může také poukazovat prodej podniku pod cenou, finanční potíže či zátěž kupujícího aj.

K podání návrhu je věřitel dále omezen lhůtou, a to jak subjektivní, tak objektivní. Subjektivní lhůta činí 60 dní od chvíle, kdy se věřitel dozvěděl o prodeji podniku, ne však déle, nežli 6 měsíců ode dne, kdy byl prodej zapsán do obchodního rejstříku dle ust. § 488 ObchZ. Pro případ, že by prodávající nebyl zapsán do obchodního rejstříku, má věřitel právo podat odpor do 60 dnů od chvíle, kdy se o prodeji dozví, nejdéle pak do 6 ti měsíců od uzavření smlouvy. Pokud věřitel uplatní odpor úspěšně, vzniká prodávajícímu povinnost poskytnout v době splatnosti požadované plnění. Prodávající má následně regresní nárok vůči kupujícímu, který je povinen mu poskytnout to, co prodávající splnil věřiteli včetně příslušenství.

Od výše popsaného se nová právní úprava odchyluje ve svém ust. § 2181 NOZ, když právo podat odpor má za podmínky zhoršení dobytnosti pohledávky způsobené

⁹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.6.1997, sp. zn. 1 Odon 70/97.

prodejem podniku pouze ten věřitel, který s prodejem podniku nesouhlasil. K tomu má stanovenou lhůtu jednoho měsíce od chvíle, kdy se o prodeji dozvěděl, přičemž tato možnost je omezena objektivní lhůtou v délce tří let, která začíná běžet od účinnosti smlouvy. Jedná se tedy o výrazné prodloužení doby, kdy je možno uplatnit odpor u soudu oproti nynější úpravě.

Ke změnám práva na odpor bych uvedl, že ani v tomto případě se nedomnívám, že vázat souhlas věřitele na ručení a možnost podání odporu je pozitivní změnou z důvodů, které jsem uvedl již u nové úpravy ručení. Nadto se domnívám, že je zákonodárce nejednotný ve svých požadavcích, když v ust. § 2177 NOZ je po věřiteli prodávajícího požadován souhlas s převzetím dluhu, zatímco v ust. § 2181, které na něho navazuje, váže možnost podání odporu na souhlas s prodejem (pravděpodobně závodu).

5.3. Ručení

Posledním institutem, který chrání věřitele pohledávek převedených v rámci prodeje podniku na nového dlužníka je ručitelský závazek. Obecně je ručení upraveno jak v občanském, tak obchodním zákoníku. Vztah mezi prodávajícím, jako ručitelem, a věřitelem se bude řídit ustanoveními obchodního zákoníku §§ 303 – 312 ObchZ, pokud i závazek bude podléhat režimu obchodního zákoníku (§ 261 odst. 4 ObchZ). Ručení běžně vzniká na základě jednostranného písemného prohlášení o tom, že ručitel uspokojí věřitele v případě, že mu dlužník nesplní určitý závazek. V tomto případě se jedná o ručení vznikající na základě zákona (např. podobně jako u společníků obchodních společností), což vyplývá z ust. § 477 odst. 3 ObchZ. K přechodu závazků se nevyžaduje souhlas věřitele, což je zásadní odlišnost od převzetí dluhu podle § 531 odst. 1 OZ. Avšak prodávající právě ručí za splnění převedených závazků kupujícím. Proávající tak ručí za splnění veškerých závazků, které na kupujícího přecházejí, jak dále vyplývá z ust. § 477 odst. 1, a je naprosto lhostejné, zda takové závazky byly uvedeny v účetnictví prodávajícího či ve smlouvě samotné⁹⁷. Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že pokud by věřitel dal souhlas k přechodu daných závazků, nemuselo by pak dojít ke vzniku ručení. Takový závěr by byl chybný, protože prodávající ručí za

⁹⁷ Plíva S., Ručení v obchodních vztazích 4. Ručení ze zákona, Bulletin advokacie, 1995/6, str. 27.

všechny převedené závazky bez ohledu na to, zda věřitel vyslovil s převodem souhlas. Celé ust. § 477 ObchZ má totiž kogentní povahu a není možné, aby práva a povinnosti z ní upravené byly změněny pouhým souhlasem věřitele, který do prodeje podniku nikterak nezasahuje.

Nová právní úprava ve svém ust. § 2177 odst. 1 NOZ modifikovala přechod dluhů a zkombovala dva přístupy, tj. nutnost souhlasu věřitele s převzetím dluhu a uplatňovaný princip převzetí bez souhlasu věřitele. Na základě tohoto ustanovení se souhlas věřitele požaduje, pokud však není udělen, ručí prodávající za splnění dluhu. Tak či tak dluh vždy přejde. Nicméně má prodávající možnost zprostit se povinností ručení, pokud se mu od věřitele podaří získat souhlas. Nepovažuji tuto možnost za zcela šťastnou, jelikož se nedomnívám, že by věřitelé vůbec měli zájem zbavit se ručení, případně pokud tak učiní, nemusí si být vědomi nepříznivých následků, s tím spojených. Nadto bych se obával, že se mohou vyskytnout i listiny pozměněné, které věřitel nepodepsal a neudělil tak souhlas s převzetím dluhu. Domnívám se, že nynější úprava, co se týče ručení, je naprosto vyhovující a nebylo třeba ji měnit.

Zvláštní situace může nastat ve chvíli, kdy podnik, který kupující získal, bude dále prodán třetí osobě. Teorie se zde zabývala otázkou, zda v takovém případě trvá ručení prodávajícího za závazky, které převedl na kupujícího společně s podnikem. Ve svém rozhodnutí⁹⁸ Nejvyšší soud konstatoval, že ze znění ust. § 477 odst. 3 nelze dovodit, že dalším prodejem podniku zaniká ručení za tyto závazky jeho původním vlastníkem. Tato možnost nevzniká ani na jiném místě obchodního zákoníku, jak uvádím níže. Dále Nejvyšší soud pokračoval, když uvedl, že se: *„každý další prodávající stává vedle původního vlastníka též ručitelem za převedené závazky“*. Jiný výklad by podle Nejvyššího soudu zapříčinil ztížení či znemožnění věřiteli domoci se uspokojení své pohledávky. V celku jednoznačně a s odkazem i na svá jiná dřívější rozhodnutí⁹⁹ se k této otázce znovu vyslovil Nejvyšší soud¹⁰⁰ když uvedl, že v souladu s § 311 odst. 1 ObchZ ručení zaniká až zánikem závazku, který ručení zajišťuje, a uzavírá, že: *„obchodní zákoník v ustanovení § 477 obch. zák. ani na jiném místě s dalším prodejem podniku nespojuje zánik ručení prvního prodávajícího za neuhrazené závazky jeho*

⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 31.5.2005, sp. zn. 32 Odo 757/2004.

⁹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 5.10.2005, sp. zn. 35 Odo 653/2004.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2006, sp. zn. 29 Odo 953/2004.

věřitelů“. Ačkoli konkrétní závěr z výše uvedených rozhodnutí vyplývá, soudy se však blíže nezabývaly vztahem ručení původního prodávajícího i za závazky, které nepřešly s prodejem podniku na původního kupujícího, ale přecházejí na základě další smlouvy o prodeji podniku na nového kupujícího, tedy závazky vzniklé z provozu podniku v době, kdy byl provozován kupujícím. Na základě argumentace obsažené v obou zmíněných rozsudcích a zejména ze samotného znění ust. § 476 odst. 1 a § 477 odst. 1 a 3 dle mého názoru vyplývá, že za takové závazky prodávající neručí, jelikož povinnost ručit mu vzniká pouze k závazkům převedeným kupujícím. Stejně tak Plíva S.¹⁰¹ uvedl, že ručení původního vlastníka podniku se však nevztahuje na závazky, které vznikly až po prodeji podniku a přešly v souvislosti s dalším prodejem podniku.

K tomuto se dokonce vyjádřil Ústavní soud, když tento závěr potvrdil ve svém usnesení Pl. ÚS 85/06 ze dne 25.9.2007, v němž uvedl, že k přechodu závazků dochází ze zákona, přičemž ust. § 532 OZ lze aplikovat jen při převzetí dluhu na základě dohody.

5.4. Nutnost udělení souhlasu s prodejem podniku podle § 67a ObchZ

Tato povinnost vzniká prodávajícímu na základě ust. §67a ObchZ, který byl včleněn do naší právní úpravy velkou novelou obchodního zákoníku zk. č. 370/2000 Sb. Zákonodárce jím chtěl vyhovět požadavkům Třetí¹⁰² a Šesté¹⁰³ směrnice, avšak primárním cílem tohoto ustanovení je ochrana společníků a věřitelů. Ačkoli v ustanovení není výslovně stanoveno, že souhlas poskytuje pouze prodávající a nikoli kupující, odborná veřejnost se víceméně shoduje, že souhlas je nutný pouze ze strany prodávajícího, jak uvedl např. Patěk D.¹⁰⁴ a Alexander J.¹⁰⁵, který mj. uvádí, že plněním plynoucím od kupujícího prodávajícímu jsou pouze peníze, nikoli majetek, který vytváří výnos, a z toho důvodu nepovažuje za nutné, aby souhlas dávala i valná hromada

¹⁰¹ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 1152.

¹⁰² 78/855/EHS

¹⁰³ 77/388/EHS

¹⁰⁴ Patěk D., Převod části podniku (porovnání smlouvy o prodeji části podniku a smlouvy o rozdělení odštěpení sloučením), *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reforem*, 234 – 245, str. 238.

¹⁰⁵ Alexander J., *Prodej podniku, souhlas akcionářů a výklad § 67a ObchZ*, str. 790.

kupujícího. Do dnešního dne prodělalo toto ustanovení podstatné změny. Nejzásadnější změna přišla se zk. č. 554/2004 Sb., který reagoval na skutečnost, že bylo podle zákonodárce možné vyhnout se režimu Třetí směrnice tím, že subjekty uzavřou smlouvu jiného typu nebo smlouvu nepojmenovanou, nová úprava se tedy snažila o přesnější harmonizaci¹⁰⁶. Toto ustanovení v dnešním znění mimo jiné stanoví povinnost udělení souhlasu společníků nebo valné hromady či členské schůze družstva¹⁰⁷ ke smlouvě, na jejímž základě dochází k převodu podniku nebo jeho části. Jak jsem již uvedl v třetí kapitole, odborná veřejnost i z tohoto ustanovení dovozuje možnost prodat podnik také na základě jiných smluv než klasického smluvního typu. Kdy tedy rozhoduje valná hromada a kdy společníci společnosti? Lze říci, že u kapitálových společností, o smlouvách podle § 67a rozhoduje valná hromada. Její zmocnění v případě společnosti s ručením omezením je uvedeno v ust. § 125 odst. 1 písm. j) ObchZ a v případě akciové společnosti ho nalezneme v ust. § 187 odst. 1 písm. k) ObchZ. K přijetí takového rozhodnutí je třeba kvalifikovaná většina hlasů a forma notářského zápisu. U osobních společností je úprava mírně odlišná. V případě veřejné obchodní společnosti je nutný k přijetí rozhodnutí souhlas všech společníků, avšak společenská smlouva může stanovit pouhou většinu společníků. Komanditní společnost požaduje souhlas většiny, a to jak komplementářů, tak komanditistů.

Předmětem diskuzí se stal i problém, jak správně vykládat pojem části podniku v tomto ustanovení uvedený. Zda se jedná o pojem stejný či širší od ust. § 487 ObchZ. Problém v interpretaci vznikl díky tomu, že v ust. § 487 ObchZ je doslova uvedena: „*část podniku tvořící samostatnou organizační složku*“, zatímco v ust. § 67a ObchZ je uvedena pouhá část podniku. Odborná veřejnost se na základě výkladu tohoto ustanovení rozdělila na dvě názorové skupiny, když první má za to, že pojem podniku ve smyslu ust. § 67a ObchZ je širší a je tak třeba udělení souhlasu valné hromady i k převodu majetku, který nesplňuje definici části podniku tvořící samostatnou organizační složku dle § 487 ObchZ. Za kritérium, kdy je třeba požadovat souhlas valné hromady je považována významnost dané transakce, jelikož pouze dostatečně významný převod majetku (tedy i jiný než převod majetku tvořící část podniku), jak uvádí Čech P. takový, u kterého: „*majetková dispozice vyvolá citelný posun v těžišti*

¹⁰⁶ Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010 str. 278.

¹⁰⁷ Namísto těchto tří pojmů budu nadále používat pouze pojem valná hromada.

podnikatelské činnosti“, může významně zasáhnout do majetkové a podnikatelské sféry prodávajícího. Na základě převodu takového majetku se prodávající zbavuje majetku, se kterým podniká a který mu případně vytváří zisk, proto je třeba v takových případech chránit akcionáře či společníky společnosti před neuváženými rozhodnutími jejich orgánů a ponechat rozhodnutí v působnosti valné hromady¹⁰⁸. Naopak Pihera V¹⁰⁹. se domnívá, že nelze rozšiřovat působnost valné hromady nad ta oprávnění, která jí jsou udělena výčtem v obchodním zákoníku a dodává, že by valná hromada neměla schvalovat uzavření jiných smluv, nežli: „*týkajících se podniku nebo části podniku ve smyslu samostatné hospodářské jednotky*“. Domnívám se, že snaha o vymezení kritéria ať už odbornou veřejností či soudní praxí, které by se opíralo o významnost konkrétních transakcí co do podnikatelské činnosti a majetku podnikatele, je příliš problematická, ač je jejím účelem snaha o ochranu členů společnosti. Ve výsledku by se vyskytovaly situace, kdy by strany, které tuto „část podniku“ převádějí, nebyly schopny rozhodnout, zda je potřeba souhlasu valné hromady či nikoli, což by jejich jednání či činnost mohlo významně paralyzovat až do vyřešení jejich sporu. Nadto i přes jejich shodné rozhodnutí, že není třeba souhlasu valné hromady dle § 67a ObchZ, by nezískaly jistotu, že tomu tak skutečně je až do doby, kdy by o konkrétním případě rozhodl soud. Za takových okolností by dle mého názoru bylo snad i účelnější udělovat souhlas valné hromady na prodej jakéhokoli majetku podnikatele, protože pokud by se podnikatelé s naprostou jistotou chtěli vyhnout případným nepříjemnostem souvisejícím s neudělením souhlasu, neměli by jinou možnost. Ze všeho výše uvedeného mám za to, že vhodnější je posuzovat výklad pojmu „části podniku“ podle § 67a a §487 ObchZ shodně, a to i z toho důvodu, že pokud by zákonodárce měl opravdu v úmyslu vztahovat povinnost podle ust. § 67a i na majetek, který netvoří samostatnou organizační složku, použil by primárně jiné označení, nežli to, které se používá výhradně při prodeji podniku, např. část obchodního majetku či obchodního jmění.

¹⁰⁸ K tomu srovnej Čech P., Vymezení části podniku k a působnost valné hromady, Právní rádce, 11/2006; Čech P., Několik doplňujících poznámek k výkladu § 67a ObchZ, Právní rozhledy 7/2007; Alexander J., Prodej podniku, souhlas akcionářů a výklad § 67a ObchZ.

¹⁰⁹ Pihera V., Poznámka k „výklad“ § 67a ObchZ, Právní rozhledy, 2/2007.

Snad definitivně tuto diskuzi uzavřel Nejvyšší soud¹¹⁰, když stanovil, že zejména z důvodů zachování častokrát zmiňované právní jistoty osob dotčených ust. § 67a ObchZ, nevidí důvod, aby podnik či jeho část byly vykládány jinak, nežli tomu je v ust. § 476 a 487 ObchZ a k ust. § 67a ObchZ dále uvedl, že: „nelze přehlédnout, že ustanovení § 67a obchodního zákoníku neposkytuje ochranu akcionářům ve vztahu k jakýmkoli dispozicím s majetkem společnosti (byť splňujícím podmínku spočívající v podstatném ovlivnění další činnosti), nýbrž právě jen v případech v tomto ustanovení taxativně vypočtených“.

Otázkou, která může nastat v souvislosti s udělením souhlasu podle § 67a ObchZ je, jaké účinky bude mít jeho neudělení na samotnou smlouvu o prodeji podniku. Pro správné posouzení je třeba rozlišovat, v jakém období mělo či má dojít k usnesení valné hromady. Klíčové je rozlišit mezi obdobími od 1. 1. 2001 do 7. 3. 2006 a od 8. 3. 2006 dále. V prvně uvedeném období se úprava udělení souhlasu odkazovala na ustanovení týkající se fúze sloučením, ve kterých byl obsažen požadavek na schválení návrhu smlouvy o fúzi všemi zúčastněnými stranami a výslovně stanoveno, že jeho neudělení má za následek neplatnost smlouvy. V dnešní době se objevuje několik názorů na tuto situaci. První z možností, kterou připustil Nejvyšší soud¹¹¹ již v době před 1. 1. 2001, smlouvu samotnou nikterak nesankcionovat a ponechat ji jak platnou, tak účinnou. Důvodem takového rozhodnutí byla zejména ochrana třetích osob stojících mimo společnost (kupujícího), jelikož takové osoby nemají možnost získat údaje o tom, zda došlo k udělení souhlasu valnou hromadou (společníky) s uzavřením smlouvy o prodeji podniku a takové osoby pak musí předpokládat, že statutární orgán neporušil svoji povinnost dát smlouvu ke schválení, navíc se takové osoby pravděpodobně již připravily na přechod podniku, zajistily veškeré potřebné náležitosti, včetně např. uzavření nových smluv, získání potřebných oprávnění, najmutí dalších zaměstnanců atp. Následky neudělení souhlasu pak směřují pouze dovnitř společnosti, kdy statutární orgán může být za takové jednání odpovědný. Ačkoli jsem již několikrát princip zachování právní jistoty uvedl jako jednu z nejdůležitějších zásad, nedomnívám se, že v této situaci se má prosadit právě tato. Kupující totiž nemusí oprávněně předpokládat udělení souhlasu k uzavření smlouvy, naopak se domnívám, že musí udělat vše pro to,

¹¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006.

¹¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.11.2006, sp. zn. 32 Odo 1419/2004.

aby si udělení tohoto souhlasu ověřil, jelikož povinnost udělení souhlasu s prodejem podniku je mu ze zákona známa. V takovém případě může požadovat, aby např. potřebný souhlas byl součástí smlouvy, aby prodávající do smlouvy začlenil prohlášení o udělení souhlasu a dalších podrobnostech (jméno notáře, datum, číslo notářského zápisu) či minimálně, aby souhlas prodávající na požádání předložil. Kupující by si tímto způsobem měl střežit svá práva a v případě, kdy by prodávající odmítl jednu z těchto či jinou dostačující variantu prokázání udělení souhlasu, kupující by s ním pak neměl uzavřít smlouvu o prodeji podniku či jeho části, v opačném případě bude riskovat neplatnost či neúčinnost smlouvy. Možnost absolutní neplatnosti takto uzavřených smluv uvádí Pihera V.¹¹² s odkazem na ustálenou českou doktrínu. Domnívám se, že autor v tomto případě zohledňoval doktrínu týkající se pouze období, kdy § 67a ObchZ odkazoval na ustanovení týkající se fúzí. Východiskem ze současné právní úpravy by dle mého názoru mohlo být rozlišení souhlasu na běžný souhlas a souhlas předchozí, kterak se uvádí v obchodním zákoníku. Předchozí souhlas se vyskytuje v ust. § 196a odst. 1 a odst. 2 ObchZ, zatímco běžný souhlas můžeme nalézt v ust. § 196a odst. 3 ObchZ, § 66 odst. 2 ObchZ a § 115 odst. 1 a 2 ObchZ, přičemž ust. § 67a ObchZ bezesporu spadá pod souhlas běžný, nikoli předchozí. Čech P.¹¹³ pak z toho, že některá ustanovení nevyžadují souhlas předchozí, usuzuje, že smlouva se stane pouze neúčinnou a nebude vyvolávat předpokládané právní účinky, a to do doby, dokud souhlas nebude udělen. Tento závěr se mi zdá naprosto vyvážený, jelikož především chrání společníky prodávajícího, kteří jsou, co se týče řízení společnosti, odkázáni převážně na své statutární orgány. Takovéto rozhodnutí o udělení souhlasu s uzavřením smlouvy o prodeji podniku má navíc zásadní vliv na další fungování společnosti a případné další dosahování zisků, protože na základě smlouvy dochází k významnému zásahu do majetku společnosti. Nadto třeba ocenit, že pouhá neúčinnost nezasahuje přes nutnou mez do smluvních vztahů a platné smlouvě umožňuje dodatečně nabýt účinnosti. V případě absence předchozího souhlasu je daná smlouva od počátku neplatná.

¹¹² Pihera V., Poznámka k „výklad“ § 67a ObchZ, Právní rozhledy, 2/2007.

¹¹³ Čech P., Epilog k výkladu pojmu „část podniku“ v § 67a obchodního zákoníku, Právní rádce, 03/2009.

K těmto závěrům v obdobných případech došel i Nejvyšší soud, když následky absence předchozího souhlasu spočívající v neplatnosti smlouvy popsal např. v rozhodnutí ze dne 30.1.2009, sp. zn. 23 Cdo 4012/2007, zatímco pouhou neúčinnost smlouvy uzavřené bez souhlasu valné hromady vyslovil např. ve vztahu k ust. § 115 odst. 1 ObchZ¹¹⁴ a z dalších rozhodnutí týkajících se ust. § 196a¹¹⁵ a dalších¹¹⁶. V těchto všech rozhodnutích Nejvyšší soud odlišuje nutnost předchozího souhlasu od běžného souhlasu ve vztahu k neúčinnosti smlouvy. Z toho důvodu se domnívám, že absence § 67a ObchZ bude mít za následek pouhou neúčinnost smlouvy o prodeji podniku, což podporuje i poměrně ustálená judikatura Nejvyššího soudu. Nicméně mám za to, že bez ohledu na vše výše uvedené je více než účelné a žádoucí pro zachování právní jistoty opatřit si souhlas valné hromady s uzavřením smlouvy o prodeji podniku či jeho části dříve, než dojde k jejímu uzavření. Tento postup považuji v praxi za převažující.

Povinnost udělení souhlasu valné hromady se uplatňuje i v nové právní úpravě, konkrétně v zk. č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a to v ust. § 190 odst. 2, písm i) ZOK a § 421 odst. 2 písm. m) ZOK a § 656 písm. m) ZOK, ve kterých je stanoveno, že do působnosti valné hromady patří: „*schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu předmětu podnikání nebo činnosti společnosti*“. Z výše uvedeného znění těchto ustanovení se domnívám, že zákonodárce touto formulací odstranil rozpor týkající se otázky obsahu pojmu části podniku podle § 487 ObchZ a § 67a ObchZ, když v tomto případě nestanovil, že se jedná o pobočku, tedy kvalifikovanou část závodu, ale pouze o část závodu, čímž se přiklonil k těm, kteří ustanovení § 67a ObchZ vykládali obsáhleji a jako kritérium, kdy má být souhlas udělen, považovali významnost takové transakce.

¹¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010.

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2004, sp. zn. 29 Odo 1137/2003, ze dne 29.11.2012, sp. zn. 29 Cdo 3577/2010, ze dne 30.8.2012, sp. zn. 29 Cdo 3444/2010.

¹¹⁶ Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 27.4.2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003.

6. Prodej podniku ve smyslu spojování soutěžitelů

S prodejem podniku jsou spjaty eventuální důsledky hospodářsko-soutěžního charakteru, které s sebou přináší i další povinnosti v rámci kontroly koncentrace podniků, tj. kdy může dojít k zásadním změnám na relevantním trhu spojením soutěžitelů. Tuto problematiku upravuje zk. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „ZOHS“). Zásadním ustanovením, poskytujícím vymezení základních pojmů je ust. § 12 ZOHS, které uvádí, co je považováno za spojování soutěžitelů. Primárně se jedná o fúzi soutěžitelů, avšak pro účely této práce má stěžejní význam ust. § 12 odst. 2, které za spojení soutěžitelů považuje také nabytí podniku (ve smyslu ust. § 5 ObchZ) jiného soutěžitele či jeho části. Za prostředek nabytí je považována smlouva, dražba či jiný způsob, např. dědění. Z uvedeného můžeme dovodit, že i zde zákonodárce počítá s převodem podniku nejen prostřednictvím smlouvy o prodeji podniku, ale též prostřednictvím jiných smluv. Zákonodárce za spojení považuje i nabytí části podniku. V tomto případě je část podniku chápána poněkud obsáhleji a ze znění samotného ustanovení vyplývá, že se může jednat jak o část podniku tvořící samostatnou organizační složku (tak jak ji chápeme dle ObchZ), tak o část podniku, která tyto náležitosti splňovat nemusí, avšak musí být možné přiřadit k ní obrat dosažený na relevantním trhu. Pojem relevantního trhu je v tomto případě chápán extenzivně, tedy obrat dosažený na jakémkoli, resp. všech relevantních trzích¹¹⁷. Tento závěr lze dle mého dovodit i ze znění ust. § 13 ZOHS, který se zabývá obratovými kritérii, jejichž splnění podmiňuje povolení spojení soutěžitelů. V tomto ustanovení není stanoveno, že obrat musí být dosažen na relevantním trhu, pouze na trhu geograficky určeném, a to buď celosvětovém či v České republice. Právě proto se domnívám, že podmínka dosažení obratu na relevantním trhu má být hlavně chápána v tom smyslu, aby část podniku byla funkční jednotkou, která bude, bez ohledu na to na jakém konkrétním trhu, tvořit obrat. Za spojení soutěžitelů se nepovažují situace, kdy k prodeji podniku či jeho části došlo v rámci reorganizace uvnitř skupiny soutěžitelů¹¹⁸ (např. prodej podniku mezi sesterskými společnostmi). K tomu, aby se jednalo o spojení soutěžitelů, je třeba, aby takové spojení vykazovalo znak dlouhodobosti či trvalosti.

¹¹⁷ Raus/Neruda, 2006, str. 219.

¹¹⁸ Raus/Neruda, 2006, str. 221.

Jelikož spojováním soutěžitelů může dojít ke změnám na trzích a tím i k narušení hospodářské soutěže, podléhají některá z takových spojení povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“), který některá z nich přezkoumává. Kritéria, jejichž splnění má za následek nutnost povolení ÚOHS jsou uvedena v ust. § 13 ZOHS a na jejich základě podléhá spojení soutěžitelů povolení ÚOHS v případě, kdy je:

- I) Celkový čistý obrat všech spojujících se soutěžitelů dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky vyšší než 1,5 miliardy Kč a alespoň dva ze spojujících se soutěžitelů dosáhli každý za poslední účetní období na trhu České republiky čistého obratu vyššího než 250 milionů Kč;

nebo

- II) Čistý obrat dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky nabývaným podnikem či jeho podstatnou částí je vyšší než 1,5 miliardy Kč a zároveň celosvětový čistý obrat dosažený za poslední účetní období dalším spojujícím se soutěžitelem je vyšší než 1,5 miliardy Kč.

V případě splnění výše uvedených kritérií má být podle ust. § 15 odst. 1 ZOHS na návrh zahájeno řízení, který je povinen podle ust. § 15 odst. 2 ZOHS podat kupující, přičemž řízení o povolení spojení je zahájeno dnem, kdy byl ÚOHS doručen návrh na povolení, který obsahuje veškeré náležitosti obsažené v ust. § 15 odst. 3 ZOHS. Podrobnosti k náležitostem návrhu na povolení spojení stanoví vyhláška ÚOHS č. 252/2009 Sb. V případě, že by kupující nepodal návrh na povolení spojení v rozporu se ZOHS, který ve svém ust. § 18 odst. 1 ZOHS uskutečňování¹¹⁹ spojení bez povolení zakazuje, plynuly by pro ně dle mého názoru následky dvojího, případně trojího druhu. Prvním je možnost uložení pokuty za spáchání přestupku podle ust. § 22 odst. 1 písm. d) ZOHS, v případě fyzických osob, a to až do výše 10 milionů a pro případ

¹¹⁹ Na základě rozhodnutí ÚOHS sp. zn.S 53/02-1167/02 ze dne 27.3.2002 se spojením „zákaz uskutečňovat“ striktně nerozumí zákaz uzavírat smlouvy, avšak nemohou působit zamýšlené účinky. Z toho důvodu bych doporučil do takové smlouvy začlenit odkládací podmínku účinnosti smlouvy vázanou na vydání povolení ke spojení soutěžitelů, tj. k prodeji podniku.

podnikajících fyzických osob či právnických osob pak uložení pokuty za spáchání správního deliktu podle ust. § 22a odst. 1, písm. d) až do výše 10 milionů nebo do výše 10% z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období. Druhým následkem jsou opatření uložená ÚOHS dle ust. § 18 odst. 5 ZOHS, zejména pak uložení opatření nezbytných k obnově účinné soutěže na trhu (např. prodat podíly, převést podnik nabytý spojením či jeho část, zrušit smlouvu), přičemž uložení pokuty a opatření k obnově účinné soutěže se mohou uložit souběžně. Třetí následek nastává pouze v případě, kdy v řízení zahájeném až po prodeji podniku ÚOHS rozhodne o tom, že povolení spojení soutěžitelů (tedy prodej podniku) se nepovoluje. V takovém případě by smlouva, na jejímž základě došlo k prodeji podniku či jeho části byla podle ust. § 47 OZ neplatná¹²⁰.

K řízení o udělení spojení soutěžitelů nemusí být příslušný vždy ÚOHS. V případech s komunitárním prvkem bude příslušnou Evropská komise, a to v souladu s nařízením Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. 1.2004 o kontrole spojování podniků a za podmínek v něm uvedených, přičemž komunitární prvek je v tomto nařízení vymezen v čl. 1 odst. 2.

7. Závěr

V úvodní části jsem se věnoval definici podniku, která je podle mého zcela správně koncipována poměrně široce a reflektuje tak různorodost podnikatelských aktivit. Avšak takováto širokost přináší i negativní následky, když v současné době není zcela možné z prodeje podniku vyloučit některé jeho části. Takováto situace je dle mého názoru na škodu podnikatelů a dá se říci, že pošlapává jejich volnost při nakládání se svým majetkem, avšak zákonodárce tuto skutečnost správně reflektoval a v úpravě nového obchodního zákoníku právě tuto možnost smluvním stranám za splnění podmínek zachování vlastností závodu/podniku umožnil. Oproti výše popsanému však trvám na tom, že nemožnost vyloučit z prodeje podniku některé závazky, což nový občanský zákoník umožňovat bude, je zcela správná, jelikož se domnívám, že někteří věřitelé mohou být takovým jednáním poškozeni. Dále jsem se věnoval části podniku, u

¹²⁰ Raus/Neruda, 2006, str. 407.

kteřé jsem se snažil přiblížit znaky, které ji odlišuji jako samostatnou organizační složku od běžné části podniku a přiblížil jak nepatrná je hranice, kdy soudy posuzují, zda se o část podniku jedná či nikoli.

Významný aspektem této úpravy je i ochrana věřitelů prodávajícího při prodeji podniku, o které se na základě mých závěrů domnívám, že je dostačující, což by měl být základní předpoklad odchylek nacházejících se v úpravě prodeje podniku, jakou např. je netřeba souhlasu věřitelů při převodu pohledávek na kupujícího. Tato ochrana byla v novém občanském zákoníku částečně posílena, když objektivní lhůta k uplatnění práva na odpor byla prodloužena na 3 roky od uzavření smlouvy, což v porovnání s obdobným institutem obsaženým v ust. § 242 zk. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon považuji za přiměřený. Avšak za ne zcela užitečné považuji vázat ručení za převedené dluhy a právo k podání odporu na souhlas, resp. nesouhlas věřitele, který si často nemusí být vědom následky jeho udělení, resp. neudělení. Nejsm si totiž jistý, zda je tato konstrukce správná. Věřitel totiž může souhlasit s prodejem podniku a přechodem jeho pohledávky, avšak stále má zájem na jejím splnění a jejím zajištění. Nedomnívám se, že by bylo jakkoli přínosné otevírat takovou možnost pro prodávajícího, který toho pak spíše zneužije.

Odpovědnost za vady prodávávaného podniku je dle mého názoru dostačující, avšak s několika výhradami. Obecně se domnívám, že by tuto problematiku zpřehlednilo, pokud by byla upravena jednotně a speciálně ke smlouvě o prodeji podniku. Zejména ovšem za její nedostatek považuji formulaci v ust. § 486 odst. 2 ObchZ, který umožňuje odstoupit od smlouvy, pokud podnik není způsobilý pro provoz stanovený ve smlouvě. Domnívám se, že by formulace tohoto ustanovení měla být pojata volněji, např. provoz, který vyplývá z účelu smlouvy či provoz obecně.

V závěru mé práce jsem se také zabýval nutností udělení souhlasu podle § 67a, když s ohledem na legislativní změny tohoto ustanovení, které od jeho zavedení v roce 2000 do dnešního dne prodělalo, docházelo v různých obdobích k různým právním následkům jeho neudělení. Domnívám se, že z předložené judikatury lze učinit závěr, kdy smlouva o prodeji podniku, s jejímž uzavřením nebyl vysloven souhlas podle § 67a ObchZ, je postižena neúčinností a to minimálně do doby, dokud k uzavření nebude udělen dodatečný souhlas.

Nová právní úprav obsažená v NOZ má podle mého řadu pozitiv, které skutečně usnadní podnikatelům nakládat se svým majetkem, dle jejich vůle, avšak domnívám se, že konstrukce dané úpravy, kdy NOZ upravuje pouze odchylky od koupě dle NOZ, může znovu způsobit zbytečné nejasnosti při aplikaci některých norem. Zda tomu tak bude či nikoli odhalí až samotná praxe a rozhodovací činnost soudů.

Seznam použité literatury

Alexander, J., Prodej podniku, souhlas akcionářů a výklad § 67a ObchZ, Právní rozhledy, 2006, č. 21;

Bejček/Eliáš/Raban a kol., Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, 5. Vydání, C.H.BECK,2010;

Čech, P., Epilog k výkladu pojmu „část podniku“ v § 67a obchodního zákoníku, Právní rádce, 2009, č. 3;

Čech, P., Vymezení části podniku k a působnost valné hromady, Právní rádce,2006, č. 11;

Čech, P., Několik doplňujících poznámek k výkladu § 67a ObchZ, Právní rozhledy, 2007, č. 7, str. 254 - 258

Dědič, J.: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, 1993, č. 2;

Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník: komentář. Díl I. § 1 - § 92e. Polygo: Praha, 2002;

Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník: komentář. Díl IV. § 221 - § 975. Polygo: Praha, 2002;

Dobeš, P., Několik poznámek k převodu (části) podniku , Právní rozhledy, 2007, č. 19;

Dvořák, T., Dispozice s podnikem, Právní rozhledy, 2003, č. 3;

Důvodová zpráva k zk. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, staženo z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>; citováno jako: Důvodová zpráva k NOZ;

Eliáš K., Podnik a dědění podniku, Právní rozhledy, 1997, č. 10;

Eliáš K., K vymezení podniku v českém obchodním zákoníku, Právní rozhledy, 1993, č. 3;

Faldyna, F., a kol., Obchodní právo, Praha: MERITUM, Nová výkladová řada ASPI, 2005; citováno jako: Obchodní právo, Meritum, 2005;

Kindl J., Kartelové a distribuční dohody. Teorie a praxe. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009;

Kobliha, I., Kalfus, J., Kovařík, Z., Kozel, R., Krofta, J., Pokorná, J., Svobodová, Y., Obchodní zákoník. Komentář. Linde: Praha, 2006; citováno jako: Kobliha I. a kol., 2006;

Kopáč L., Švestka J., K některým účinkům odstoupení od smlouvy o prodeji podniku, ASPI: LIT6953CZ, 1997;

Kopáč L., Švestka J., K Smlouva o prodeji podniku a právní nástupnictví u smlouvy o nájmu nebytových prostor, Právní rozhledy, 1994, č. 1, str. 8 – 9;

Marek, K.: Smlouva o prodeji podniku, 2008, ASPI ID: LIT29906CZ;

Munková, J., Kindl, J., Svoboda, P. Soutěžní právo. 2. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2012.

Patěk D., Převod části podniku (porovnání smlouvy o prodeji části podniku a smlouvy o rozdělení odštěpení sloučením), *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformy*. 234 – 245, str. 234 – 245.

Pelikánová, I., *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 1. Díl, § 1 – 55, 4. Vydání, ASPI Publishing: Praha, 2004;

Pelikánová, I., *Komentář k § 5 obchodního zákoníku*, ASPI, ID: LIT16929CZ;

Pelikánová, I., *Komentář k § 476 ObchZ*, ASPI, ID: LIT17681CZ;

Pelikánová, I., *Komentář k § 477 ObchZ*, ASPI: LIT17682CZ;

Pelikánová, I., *Komentář k § 483 ObchZ*, ASPI, ID: LIT17688CZ;

Pelikánová, I., *Komentář k § 485 ObchZ*, ASPI, ID: LIT17690CZ;

Pelikánová I., *Komentář k § 486 ObchZ*, ASPI, ID: LIT17691CZ;

Pihera V., *Poznámka k „výkladu“ § 67a ObchZ*, *Právní rozhledy*, 2007, č. 2;

Plíva, S.: *Obchodní závazkové vztahy*, ASPI: Praha, 2006;

Plíva S., *Obchodní závazkové vztahy*, 2. aktualizované vydání Praha: ASPI, a.s., 2009;

Plíva S., *Ručení v obchodních vztazích 4. Ručení ze zákona*, *Bulletin advokacie*, 1995, č. 6;

Pokorná, J., *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009; citováno jako: *Pokorná/Kovařík/Čáp a kolektiv*, I. díl, 2009;

Pokorná, J., Obchodní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009; citováno jako: Pokorná/Kovařík/Čáp a kolektiv, II. díl, 2009;

Pospíšilová, A., *Podnikání*, Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007, citováno jako: Podnikání, ASPI, 2007

Raus, D., Neruda, R.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 2. Vydání. Linde: Praha 2006; citováno jako: Raus/Neruda, 2006;

Salačová, M., Podnikání zahraničních osob a obchodní zákoník, Právo a podnikání, 1995, č. 9;

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. C.H. Beck: Praha, 2010; citováno jako: Štenglová/Plíva/Tomsa a kolektiv, 2010;

8. Resume

My thesis is focused on the issues related to a sale of undertaking or part of undertaking pursuant to the Contract on the Sale of Undertaking. This contract type is governed by the provisions of S. 477 – 488a of the Commercial Code.

After the introduction contained in the first chapter, the second chapter deals with the legal definition of an Undertaking and its part. The concept of Undertaking described in the Czech Commercial Code is broadly constructed in order to cover many different components as a part of any Undertaking. The important distinction between the European law and the laws of the Czech Republic is that the Czech law understands the undertaking merely as a specific object of legal relations. The European law, however, recognized the Undertaking as a subject of legal relations.

The third chapter identifies other contract types which could cause the same results as the sale of undertaking; among other the sales contract and specific *innominated* contract.

The legal provisions of contract for sale of Undertaking describe the consequences of the sale and analyzed in the fourth chapter of the thesis. The most important legal issues of this contract type can be identified as (i) the transfer of rights and obligations, (ii) exclusion of certain components of the Undertaking, (iii) liability for defects and damages and (iv) rescission of the contract.

Furthermore, this chapter deals with the right to exclude certain objects and rights from the sale of Undertaking which, in my opinion, should belong to the seller. However, such right shall not allow the exclusion of not liabilities, as it could negatively affect the level of creditor's protection. This chapter also concerns the rights and obligations that are not being transferred by the contract.

The issues related to the creditor's protection are raised in the fifth chapter. The analysis recognizes these issues among the most important topics of the sale of undertaking as the transfer of obligations does not require the consent of creditors with the sale. This chapter also deals with the approval of the General Meeting (if applicable) with the sale of the Undertaking (or of the part of undertaking) and the consequences with the sale without such consent. The opinions of legal experts dissent in the

definition of the “part of undertaking” under Section 67a of the Commercial Code and Section 487 of the Commercial Code.

The final chapter of the thesis discusses the several aspects of the concentration control.

The thesis continuously compares the changes affecting the sale of the Undertaking in connection with the newly adopted legislation, which despite introducing some positive changes, still awaits the scrutiny of practical application.

Klíčová slova/ Key word

Podnik/Undertaking

Prodej podniku/Sale of undertaking